

Rikos- ja pakkokeinotilasto

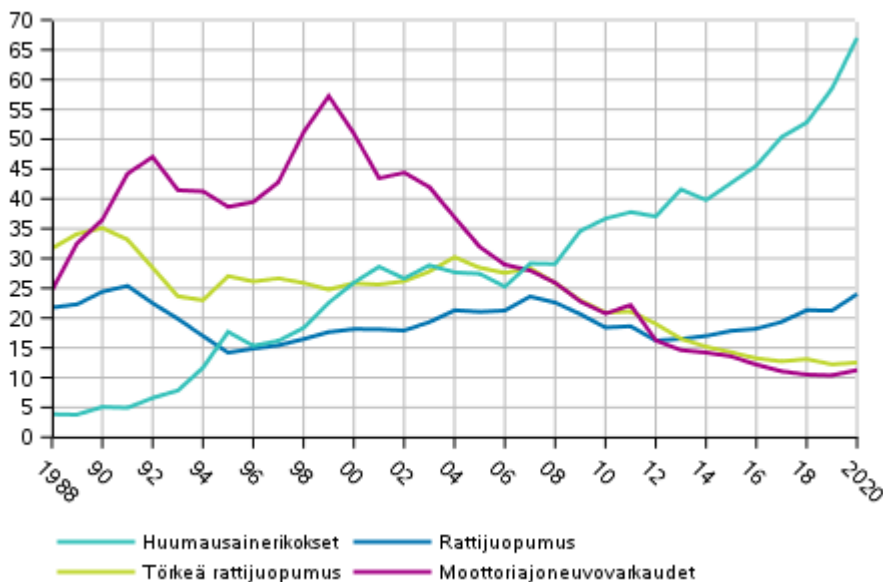
Viranomaisten tietoon tullut rikollisuus 2020

Moottoriajoneuvovarkauksien määrä laskenut, huumausainerikosten määrä kasvussa

Korjaus 12.5.2021. Katsauksen 1. kuvio 5. on korjattu.

Tilastokeskuksen tietojen mukaan vuonna 2020 poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tuli 543 400 rikoslakirikosta. Selvitettyihin 313 400 rikoslakirikokseen syylliseksi epäiltyjä oli 339 700. Asianomistajiksi kirjattiin yhteensä 351 900 henkilöä sekä 116 900 yritystä tai oikeushenkilöä. Kaikilla rikoksilla ei välttämättä ole asianomistajaa. Rikoksen uhreja oli 67 900.

Eräitä rikoksia 10 000 asukasta kohden

Tietoon tulleiden huumausainerikosten määrä 10 000 asukasta kohden on noussut huomattavasti 2000-luvun alusta. Vuonna 2000 tietoon tuli 26 huumausainerikosta 10 000 asukasta kohden. Vuonna 2020 luku oli jo 67. Toisaalta esimerkiksi moottoriajoneuvojen luvattomat käytöt ja varkaudet ovat vähentyneet huomattavasti. Vuonna 2020 niitä tuli tietoon 11,3 kymmentätuhatta asukasta kohden kun vuosituhannen vaihteessa niitä tuli tietoon 50,9 kymmentätuhatta asukasta kohden.

Varkausrikoksia tuli 1990-luvun alussa tietoon lähes 400 kymmentätuhatta asukasta kohden kun vuonna 2020 niitä tuli tietoon enää noin 250 kymmentätuhatta asukasta kohden.

Viime vuosina Kainuun maakunnassa on tullut tietoon eniten pahoinpitelyjä asukasluvuun nähden. Vuonna 2020 siellä tuli tietoon 75,9 pahoinpitelyä 10 000 asukasta kohden kun koko maan keskiarvo oli 60,1. Tilastokeskuksen Statfin-tietokannasta löytyy lisätietoa tietoon tulleista rikoksista asukasluvuun suhteutettuna kunnan ja maakunnan tasolla.

Tarkempia tietoja tietoon tulleista rikoksista ja syylliseksi epäillyistä sekä rikosten uhreista ja asianomistajista löytyy tämän julkaisun katsauksista sekä Statfin-tietokannasta.

Sisällys

1. Katsaus poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tulleeseen rikollisuuteen.....	5
1.1. Tiivistelmä.....	5
1.2. Omaisuusrikokset.....	6
1.3. Väkivalta- ja seksuaalirikokset.....	8
1.4. Liikenne- ja rikkomukset.....	10
1.5. Huumausaine- ja alkoholirikokset	11
1.6. Muut rikokset ja rikkomukset.....	12
1.7. Rikosten selvittäminen.....	12
2. Rikoksien uhrin ja selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäillyt.....	15
2.1. Rikosten asianomistajat ja uhrin.....	15
2.2. Selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäillyt.....	18
2.3. Kansalaisuus ja syntyperä.....	20
2.4. Epäiltyjen taustat	22

Taulukot

Taulukko 1. Moottorikulkuneuvon käyttövarkauksien RL 28:9 kohteet vuosina 2011-2020.....	7
Taulukko 2. Eräitä omaisuusrikoksia maakunnittain 100 000 asukasta kohden 2020.....	8
Taulukko 3. Eräitä väkivaltarikoksia maakunnittain 100 000 asukasta kohden 2020.....	9
Taulukko 4. Seksuaalirikokset maakunnittain 100 000 asukasta kohden 2020.....	10
Taulukko 5. Eräiden rikosten selvitysprosentti 1986-2020	13
Taulukko 6. Rikoslakirikosten asianomistajat sukupuolen mukaan maakunnittain vuosina 2011 ja 2020 lukumäärä ja prosentti.....	16
Taulukko 7. Eräiden selvitettyjen rikosten uhrien ja syylliseksi epäiltyjen syntyperä 2020.....	18
Taulukko 8. Rikoslakirikoksiin syylliseksi epäillyt törkeimmän rikoksen mukaan 2011-2020, osuus 1 000 väestössä olevaa kohti.....	19
Taulukko 9. Rikoslakirikoksiin syylliseksi epäillyt rikoksen mukaan 2011-2020, osuus 1 000 väestössä olevaa kohti.....	20
Taulukko 10. Rikoslakirikoksiin syylliseksi epäillyt ulkomaalaistaustaiset taustamaanosan mukaan 2009-2020.....	22

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Varkausrikoksien ilmoitettuja kohteita 2013-2020, lkm.....	23
---	----

Kuviot

Kuvio 1 Rikoslakirikoksien määrä 1980–2020.....	5
Kuvio 2. Varkausrikokset 2000–2020.....	6
Kuvio 3. Murrot kohteen mukaan 2009–2020.....	7
Kuvio 4. Rattijuopumukset 1980–2020.....	11
Kuvio 5. Rattijuopumukset päihteen mukaan 2003–2020 (Kuviota korjattu 12.5.2021).....	11
Kuvio 6. Alkoholi- ja huumausainerikoksia 2000–2020.....	12
Kuvio 7. Rikoslakirikosten selvitysprosentit viranomaisittain 2018–2020.....	14
Kuvio 8. Rikoslakirikosten asianomistajat ikäryhmittäin 2006–2020.....	15

Kuvio 9. Eräiden rikosten uhrin 2020.....	17
Kuvio 10. Rikoslakirikoksiin syylliseksi epäilty rikosten määrän mukaan 2020, %.....	19
Kuvio 11. Rikoslakirikoksiin syylliseksi epäiltyjen ulkomaan kansalaisten lukumäärä, osuus epäillyistä sekä vakituisesti Suomessa asuvien osuus 2009–2020.....	21
Laatuseloste: Rikos- ja pakkokeinotilasto.....	24

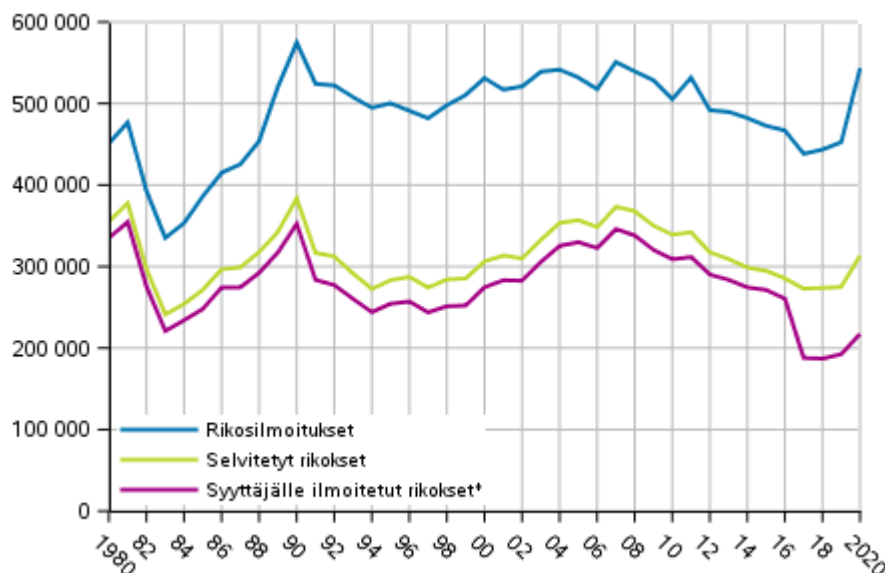
1. Katsaus poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tulleeseen rikollisuuteen

Varkaudet, petokset ja kiristysrikokset kasvussa vuonna 2020

1.1. Tiivistelmä

Viranomaisten tietoon tuli vuonna 2020 yhteensä 686 000 rikosta ja rikkomusta, mikä on 16,2 prosenttia edellisvuotta vähemmän. Kaikista rikoksista ja rikkomuksista 543 400 oli rikoslakirikoksia. Näiden määrä kasvoi 20 prosenttia edellisvuodesta. Suurin osa rikoslain ulkopuolella olevista rikkomuksista muodostuu liikenne rikkomuksista, tieliikenteen sosiaalilainsäädännön rikkomisesta ja ajoneuvorikkomuksesta. Tieliikennelaki uudistui 1.6.2020, ja uudistuksen myötä eräistä liikenne rikkomuksista seuraa sakkomääräyksen sijaan hallinnollinen seuraamus. Tästä syystä liikenne rikkomusten määrä rikostilastoissa on laskenut huomattavasti.

Kuvio 1 Rikoslakirikoksien määrä 1980–2020

*Vuoden 2016 sakkolakiuudistuksen jälkeen kaikkia liikenne rikoksia ei ilmoiteta syyttäjälle

Valtaosa rikoksista ja rikkomuksista on poliisin kirjaamia. Poliisin tietoon tuli vuoden 2020 aikana 676 600 rikosta ja rikkomusta, mikä on 16 prosenttia edellisvuotta vähemmän. Rikoslakirikosten määrä kasvoi 20,9 prosenttia. Niitä tuli tietoon 536 600.

Tullin tietoon tuli 6 500 rikosta ja rikkomusta, joista 5 100 oli rikoslakirikosta. Rajavartiolaitoksen tietoon tuli yhteensä 3 000 rikosta ja rikkomusta, joista rikoslakirikoksia oli 1 700. Tullin tietoon tulleet rikokset ja rikkomukset vähenivät 17,5 prosenttia ja rajavartiolaitoksen tietoon tulleet vähenivät 45 prosenttia.

Poliisi, tulli ja rajavartiolaitos selvittivät vuoden 2020 aikana yhteensä 507 800 rikosta ja rikkomusta, mikä on 22 prosenttia vähemmän kuin edellisvuonna. Rikoslakirikoksia selvitettiin 313 400, mikä on 14 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna.

1.2 Omaisuusrikokset

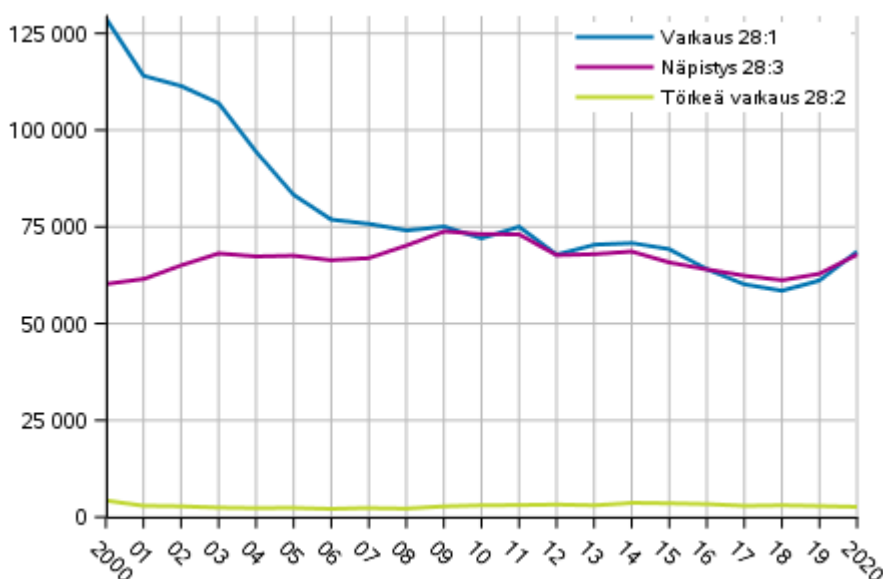
Tietoon tulleiden omaisuusrikosten määrä kasvoi 18,7 prosenttia

Vuonna 2020 omaisuusrikoksia tuli tietoon 256 500, mikä on 18,7 prosenttia edellisvuotta enemmän. Omaisuusrikoksia on tullut tietoon enemmän viimeksi vuonna 2011, jolloin ilmoitettiin 259 800 omaisuusrikosta.

Varkausrikoksia (RL 28:1–3) ilmoitettiin 139 100, mikä on vajaat 10 prosenttia (12 200 tapausta) enemmän kuin vuonna 2019. Varkauksista törkeitä (RL 28:2) oli 2 600, mikä on vajaat 7 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2019. Näpistysten (RL 28:3) määrä kasvoi vajaat 8 prosenttia (4 900 tapausta) ja perusmuotoisten varkauksien (RL28:1) määrä kasvoi runsaat 12 prosenttia (7 500 tapausta) edellisvuodesta. Näpistyksiä ilmoitettiin 67 800 ja varkauksia 68 600. 2000–luvun alkuun verrattuna varkausrikoksien määrä on laskenut noin 30 prosenttia.

Kaikista varkausrikoksista myymälävarkauksia ja –näpistyksiä oli 52 500, mikä on 9,9 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna.

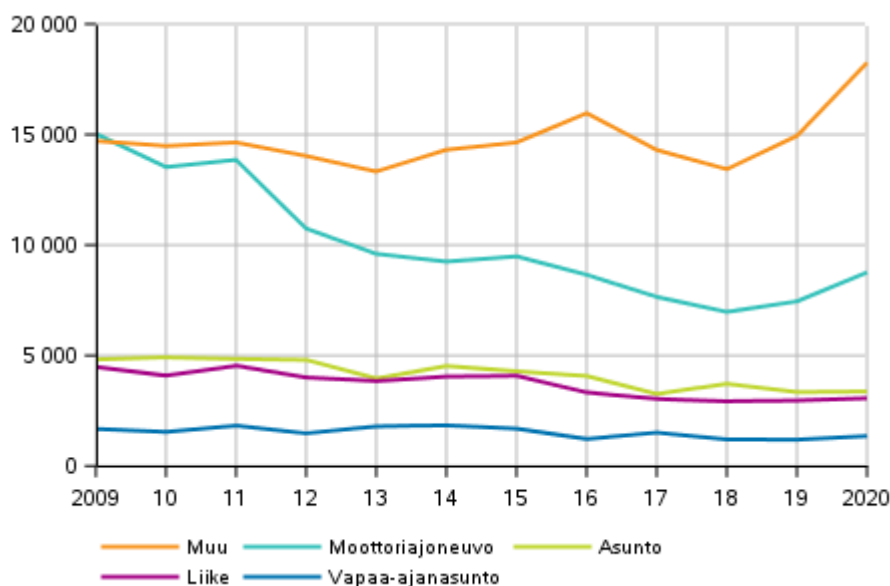
Kuvio 2. Varkausrikokset 2000–2020

Vuonna 2020 murtoja (luvatta tunkeutuen tehty varkaus, törkeä varkaus, näpistys) tuli tietoon 34 800, mikä on 4 900 tapausta (16,4 prosenttia) enemmän kuin edellisvuonna. Murtorikosten määrä on ollut muutamaa poikkeusvuotta lukuun ottamatta laskussa koko 2010–luvun. Erityisen paljon ovat vähentyneet ajoneuvomurrot, niiden määrä on lähes puolittunut. Vuonna 2020 ajoneuvomurtoja kirjattiin 8 800, mikä on 1 300 enemmän kuin edellisvuonna.

Asuntomurtoja ilmoitettiin vajaat 3 400 eli yhtä paljon kuin edellisvuonna. Vapaa-ajanasuntomurtoja tuli ilmi vajaat 1 400, mikä on vajaat 14 prosenttia enemmän kuin vuonna 2019. Näiden rikosten määrät vaihtelevat vuosittain paljon, mutta yleinen trendi 2010–luvulla on ollut laskeva.

Kuvio 3. Murrot kohteen mukaan 2009–2020

Moottorikulkuneuvon käyttövarkauksia (RL 28:9), moottorikulkuneuvon luvattomia käyttäjiä ja moottorikulkuneuvon anastuksia ilmoitettiin 6 200, mikä on vajaat 9 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna.

Taulukko 1. Moottorikulkuneuvon käyttövarkauksien RL 28:9 kohteet vuosina 2011-2020

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Yhteensä	9 464	6 821	6 126	5 953	5 878	5 253	4 868	4 540	4 333	4 741
Auto	5 996	4 335	3 645	3 511	3 712	3 253	2 937	2 893	2 758	2 906
Mopo	2 116	1 631	1 560	1 524	1 240	1 088	929	795	776	795
Moottoripyörä	1 021	629	656	681	722	694	770	623	562	713
Vene/alus	32	31	34	19	19	21	34	22	20	34
Muu moottorikulkuneuvo	299	195	231	218	185	197	198	207	217	293

Ryöstöjä (RL 31:1-2, 2a) kirjattiin 2 000, mikä on hieman yli 10 prosenttia edellisvuotta enemmän. Ryöstöistä törkeitä oli 448, mikä on 101 tapausta enemmän kuin vuonna 2019. Ryöstöistä lähes kaksi kolmannelta tapahtuu yleisellä paikalla.

Vahingontekoja ilmoitettiin 33 400, mikä on lähes 10 prosenttia enemmän kuin vuonna 2019. Eniten vähenivät yleisellä paikalla tehdyistä vahingonteosta tehdyt ilmoitukset. Ne vähenivät lähes vajaalla kuudella prosentilla. Yksityisessä paikassa tehdyt vahingonteot puolestaan lisääntyivät 18 prosentilla.

Ilmoitettujen petosten (RL 36:1–3) määrä on ollut kasvussa muutaman vuoden ajan. Niitä ilmoitettiin 34 000, mikä on 5 400 tapausta (18,4 prosenttia) edellisvuotta enemmän. Maksuvälinepetoksia (RL 37:8–11) ilmoitettiin 7 400, mikä on vajaat 1 100 tapausta (16,9 prosenttia) enemmän kuin edellisvuonna.

Maakunnittain tarkasteltuna omaisuusrikoksia tuli eniten ilmi Uudellamaalla sekä lukumääräisesti että väkilukuun suhteutettuna. Rikokset tilastoidaan tekokunnan, ei epäillyn asuinkunnan mukaan, joten turistien ja muiden vierailijoiden tekemät rikokset näkyvät kyseisen maakunnan luvuissa.

Taulukko 2. Eräitä omaisuusrikoksia maakunnittain 100 000 asukasta kohden 2020

	Omaisuusrikokset	Varkaus 28:1	Törkeä varkaus 28:2	Näpistys 28:3	Asuntomurto	Vapaa-ajan asuntomurto	Ryöstöt	Vahingonteot
Koko maa	4 688	1 242	48	1 227	61	25	36	604
Uusimaa	5 959	1 746	66	1 576	71	10	58	730
Varsinais-Suomi	4 445	1 363	46	1 091	58	25	30	538
Satakunta	3 954	1 103	52	1 021	71	27	20	630
Kanta-Häme	3 758	1 064	57	918	65	28	26	594
Pirkanmaa	4 634	1 256	50	1 255	64	27	30	563
Päijät-Häme	5 161	1 607	43	1 132	51	40	28	599
Kymenlaakso	4 212	1 157	72	1 069	89	46	27	594
Etelä-Karjala	4 086	1 027	35	956	39	28	17	589
Etelä-Savo	3 197	772	33	804	60	60	16	510
Pohjois-Savo	3 556	874	24	1 112	42	39	22	624
Pohjois-Karjala	3 247	791	21	1 012	41	30	21	448
Keski-Suomi	4 148	1 208	48	1 075	66	71	38	550
Etelä-Pohjanmaa	2 243	367	32	669	46	15	21	399
Pohjanmaa	2 810	825	31	820	47	17	18	461
Keski-Pohjanmaa	2 696	412	12	1 127	29	3	24	441
Pohjois-Pohjanmaa	3 557	719	21	1 287	49	19	37	524
Kainuu	3 179	527	22	1 250	43	18	13	614
Lappi	3 424	700	38	1 030	52	24	20	569
Ahvenanmaa - Åland	2 028	388	40	491	66	17	10	621

1.3 Väkivalta- ja seksuaalirikokset

Tietoon tulleet raiskausrikokset laskussa vuonna 2020

Epäillyistä henkirikoksista kirjattiin 86 ilmoitusta. Tämä on 14 tapausta enemmän kuin vuonna 2019, joka oli alhaisin luku 2000-luvulla. Henkirikosten määrä on ollut pääosin laskusuunnassa. Vuosien 2011–2020 aikana niitä on kirjattu keskimäärin 89 vuodessa, kun vuosina 2001–2010 keskiarvo oli 124. Lähes 90 prosenttia henkirikoksesta tapahtui yksityisasunnossa tai muussa yksityisessä paikassa. Vuoden 2015 henkirikosluvuissa on mukana 12 ulkomailla tapahtunutta terroristisessa tarkoituksessa tehtyä murhaa, joita Suomen poliisi tutki. Vuonna 2017 tietoon tulleista henkirikoksista 2 oli terroristisessa tarkoituksessa tehtyä murhaa. Henkirikoksen yrityksistä kirjattiin 383 ilmoitusta, mikä on 54 tapausta edellisvuotta vähemmän.

Pahoinpitelyjä ilmoitettiin vuonna 2020 yhteensä 33 300, mikä on lähes 600 tapausta edellisvuotta vähemmän. Pahoinpitelyjä on kirjattu 2010-luvulla vuosittain keskimäärin 35 000. Perusmuotoisten pahoinpitelyjen määrä väheni 1,9 prosenttia. Niitä ilmoitettiin 23 200. Törkeiden pahoinpitelyjen määrä kasvoi 10,7 prosenttia. Niitä tuli ilmi vajaat 1 800. Lieviä pahoinpitelyjä kirjattiin 8 300, mikä on 3,3 prosenttia edellisvuotta vähemmän. Vuoden 2011 alussa voimaan tullut lainmuutos lisäsi vuonna 2011 kirjattujen pahoinpitelyjen määrää huomattavasti. Lainmuutoksen myötä alaikäiseen tai läheiseen kohdistetut lievät pahoinpitelyt tulivat virallisen syytteen alaisiksi. Vuonna 2011 pahoinpitelyrikoksia kirjattiin 40 200.

Raiskauksia (raiskaus, törkeä raiskaus, raiskaus 3. mom) tuli tietoon 1 450, mikä on 1,8 prosenttia edellisvuotta vähemmän. Raiskausrikoksista lähes 90 prosenttia tapahtui yksityisasunnossa tai muussa yksityisessä paikassa. Lapsen seksuaalisia hyväksikäyttöjä tuli tietoon 1 770, mikä on 3,6 prosenttia enemmän kuin vuonna 2019. Laki törkeästä lapsenraiskauksesta tuli voimaan 15.4.2019. Törkeästä lapsenraiskauksesta tehtiin 68 ilmoitusta vuoden 2020 aikana. Tilastossa törkeät lapsenraiskaukset on esitetty yhdessä lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä koskevien lukujen kanssa. Lisäksi ilmoitettiin 1 172

muuta seksuaalirikosta. Näistä ilmoituksista 555 tehtiin seksuaalisesta ahdistelusta, mikä on 37 tapausta enemmän kuin vuonna 2019. Seksuaalinen ahdistelu lisättiin rikoslakiin 1.9.2014. Tietoon tulleiden raiskausten ja lapsen seksuaalisten hyväksikäyttöjen määrät vaihtelevat vuosittain paljonkin. Yksittäiset ilmoitukset voivat sisältää usean osateon käsittäviä tapahtumasarjoja.

Taulukko 3. Eräitä väkivaltarikoksia maakunnittain 100 000 asukasta kohden 2020

	Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset	Henkirikokset ja niiden yritykset	Pahoinpitely 21:5	Törkeä pahoinpitely 21:6	Lievä pahoinpitely 21:7
Koko maa	650	8	421	32	150
Uusimaa	742	10	511	34	146
Varsinais-Suomi	606	8	372	23	161
Satakunta	639	5	413	30	140
Kanta-Häme	548	7	305	30	167
Pirkanmaa	591	7	359	29	159
Päijät-Häme	542	10	333	33	131
Kymenlaakso	583	8	356	40	137
Etelä-Karjala	574	7	334	28	180
Etelä-Savo	600	6	326	34	198
Pohjois-Savo	672	13	351	31	224
Pohjois-Karjala	471	8	304	20	107
Keski-Suomi	738	8	516	36	141
Etelä-Pohjanmaa	587	7	397	39	111
Pohjanmaa	535	7	354	32	114
Keski-Pohjanmaa	628	15	372	49	169
Pohjois-Pohjanmaa	582	6	398	28	124
Kainuu	826	8	544	45	170
Lappi	629	7	374	25	173
Ahvenanmaa - Åland	727	3	478	33	163

Maakunnan väkilukuun suhteutettuna seksuaalirikoksia tuli eniten ilmi Keski-Suomessa, 100 tapausta 100 000 asukasta kohden. Lapsen seksuaalisia hyväksikäyttöä tuli väkilukuun suhteutettuna eniten ilmi Satakunnassa. Siellä tuli ilmi 120 lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä eli 56 tapausta sataatuhatta asukasta kohden.

Taulukko 4. Seksuaalirikokset maakunnittain 100 000 asukasta kohden 2020

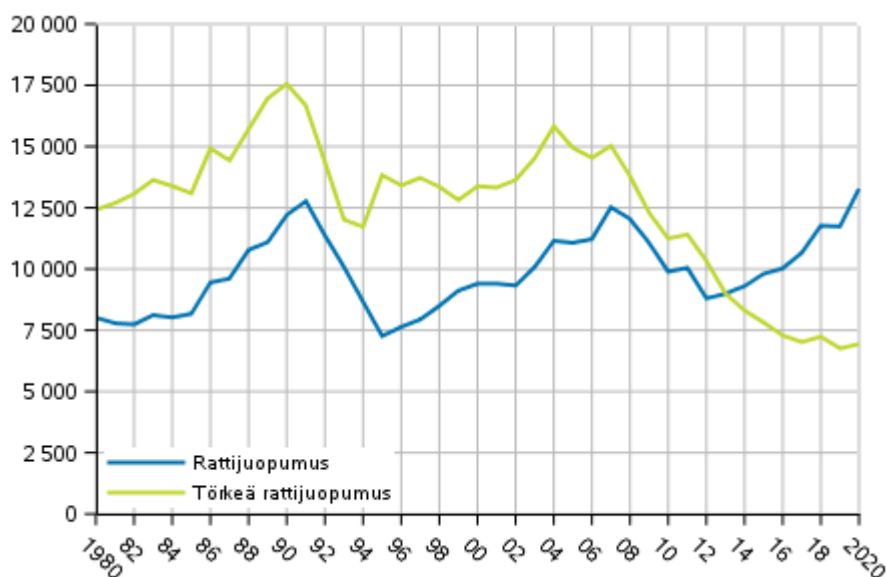
	Seksuaalirikokset	Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö	Raiskaus	Muut seksuaalirikokset
Koko maa	80	32	26	21
Uusimaa	87	34	27	25
Varsinais-Suomi	55	21	21	14
Satakunta	97	56	17	24
Kanta-Häme	68	18	28	22
Pirkanmaa	74	27	31	17
Päijät-Häme	57	20	27	11
Kymenlaakso	76	27	18	31
Etelä-Karjala	71	37	24	10
Etelä-Savo	55	20	26	9
Pohjois-Savo	66	18	26	22
Pohjois-Karjala	54	20	21	13
Keski-Suomi	100	45	26	29
Etelä-Pohjanmaa	94	35	28	30
Pohjanmaa	92	53	19	19
Keski-Pohjanmaa	32	7	15	10
Pohjois-Pohjanmaa	81	34	30	18
Kainuu	61	20	22	20
Lappi	67	21	28	18
Ahvenanmaa - Åland	83	37	33	13

1.4 Liikenne rikokset ja -rikkomukset

Vuonna 2020 erilaisia liikenne rikoksia kirjattiin 132 400, mikä on 19,7 prosenttia edellisvuotta enemmän. Lisäksi kirjattiin 129 500 liikenne rikkomusta, tieliikenteen sosiaalilainsäädännön rikkomista ja ajoneuvorikkomusta. Kaikista liikenne rikoksista ja rikkomuksista 157 400 oli ylinopeuksia. Niiden määrä väheni 53 prosenttia edellisvuodesta. Tieliikennelaki uudistui 1.6.2020, ja uudistuksen myötä eräistä liikenne rikkomuksista seuraa sakkomääräyksen sijaan hallinnollinen seuraamus. Tästä syystä liikenne rikkomusten määrä rikostilastoissa väheni huomattavasti.

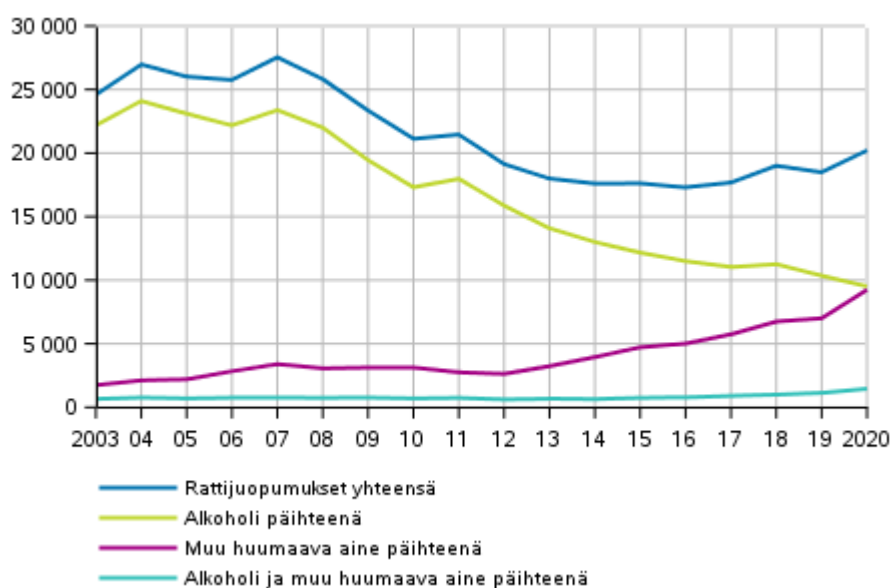
Vuonna 2020 rattijuopumuksia kirjattiin 20 200, mikä on 1 700 tapausta (9,3 prosenttia) enemmän kuin edellisvuonna. Perusmuotoisia rattijuopumuksia (RL 23:3) kirjattiin 13 300, mikä on runsaat 13 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna. Törkeitä rattijuopumuksia (RL 23:4) kirjattiin 6 900, mikä on vajaat 3 prosenttia edellisvuotta enemmän.

Kuvio 4. Rattijuopumukset 1980–2020

Törkeistä rattijuopumuksissa alkoholi on päihteenä edelleen noin 90 prosentissa tapauksista, mutta perusmuotoisista rattijuopumuksista kolme neljästä aiheutuu muista huumaavista aineista.

Kuvio 5. Rattijuopumukset päihteen mukaan 2003–2020 (Kuviota korjattu 12.5.2021)

Vesi-, ilma- ja junaliikennejuopumuksia tilastoitiin runsaat 200, mikä on noin 15 prosenttia edellisvuotta vähemmän. Moottorittomalla ajoneuvolla tehtyjä liikennejuopumuksia kirjattiin 39.

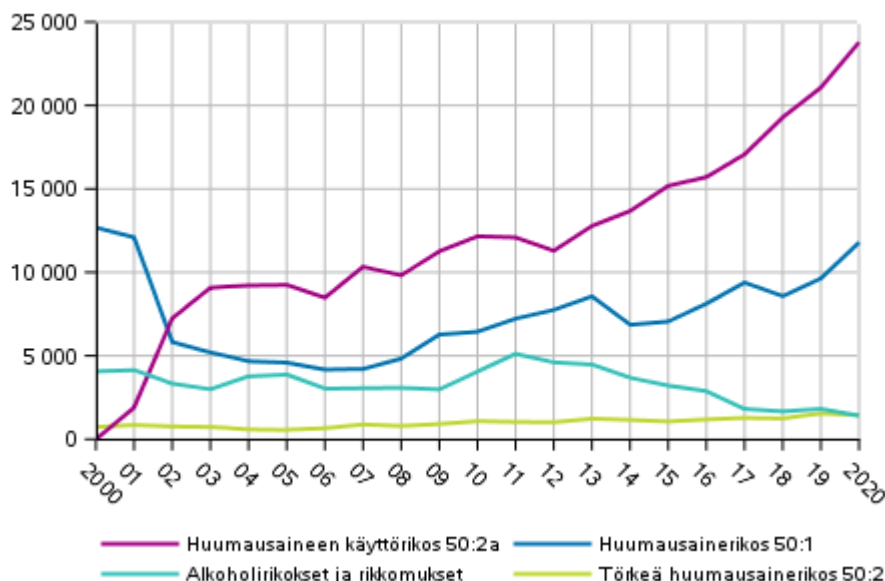
1.5 Huumausaine- ja alkoholirikokset

Tilastoidut huumausainerikokset edelleen kasvussa

Huumausainerikoksia kirjattiin yhteensä 37 100, mikä on 14,8 prosenttia edellisvuotta enemmän. Törkeitä huumausainerikoksia tuli ilmi 1 450, mikä on 100 tapausta edellisvuotta vähemmän. Huumausaineen käyttörikoksia kirjattiin 23 800, mikä on 2 700 tapausta (12,9 prosenttia) edellisvuotta enemmän.

Alkoholirikoksia (RL 50a) ja rikkomuksia tuli ilmi 1 400 tapausta. Tämä on vajaat 22,3 prosenttia edellisvuotta vähemmän.

Kuvio 6. Alkoholi- ja huumausainerikoksia 2000–2020

Päihderikoksia tilastoitaessa useamman osateon käsittävät rikokset on merkitty yhtenä. Päihderikokset ovat sen kaltaisia, että ne tulevat yleensä ilmi vain poliisin, tullin tai rajavartiolaitaviranomaisten toiminnan tuloksena ja valtaosa rikoksista jää piiloon.

1.6 Muut rikokset ja rikkomukset

Kotirauhan ja viestintärauhan (RL 24:1–2) rikkomisesta kirjattiin 5 100 ilmoitusta, mikä on 400 tapausta edellisvuotta enemmän. Julkisrauhan rikkomisesta (RL 24:3-4) kirjattiin 110 ilmoitusta. Salakatselusta tehtiin 390 ilmoitusta, mikä on 20 tapausta edellisvuotta vähemmän.

Laittomia uhkauksia kirjattiin 9 800, kunnianloukkauksia 5 000 ja vainoamisia runsaat 700. Laittomien uhkauksien määrä kasvoi 5 prosenttia ja kunnianloukkausten 9 prosenttia.

Identiteettivarkauksesta kirjattiin 4 300 ilmoitusta, mikä on 9 prosenttia edellisvuotta enemmän.

Yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisestä tehtiin 21 100 ilmoitusta. Tämä on 20 700 enemmän kuin edellisvuonna. Määrän kasvu johtuu tietomurtojen seurauksena levitettyistä tiedoista.

Työrikoksia (RL 37) ilmoitettiin runsaat 300, mikä on noin 20 tapausta edellisvuotta vähemmän.

Ympäristörikoksia (RL 48) puolestaan kirjattiin runsaat 500, mikä on noin 60 tapausta edellisvuotta enemmän.

1.7 Rikosten selvittäminen

Poliisi, tulli ja rajavartiolaitos selvittivät vuoden 2020 aikana yhteensä 507 800 rikosta ja rikkomusta, mikä on 22 prosenttia vähemmän kuin edellisvuonna. Lasku johtuu lähinnä liikenne rikosten ja rikkomusten määrän laskusta. Tieliikennelaki uudistui 1.6.2020, ja uudistuksen myötä eräistä liikenne rikkomuksista seuraa sakkomääräyksen sijaan hallinnollinen seuraamus. Tästä syystä liikenne rikkomusten määrä rikostilastoissa on laskenut huomattavasti. Rikoslakirikoksia selvitettiin yhteensä 313 400, mikä on runsaat 38 400 tapausta enemmän kuin edellisvuonna. Kaikkien rikosten ja rikkomusten selvitysprosentti oli 74 ja rikoslakirikosten selvitysprosentti oli 57,7. Edellisvuonna vastaavat prosentit olivat 79,2 ja 60,7. Rikosten selvitysprosentti lasketaan tilastovuonna selvitettyjen rikosten osuutena tilastovuonna ilmi tulleista rikoksista. Tästä syystä rikoksien selvitysprosentti voi olla jonain vuonna olla yli 100.

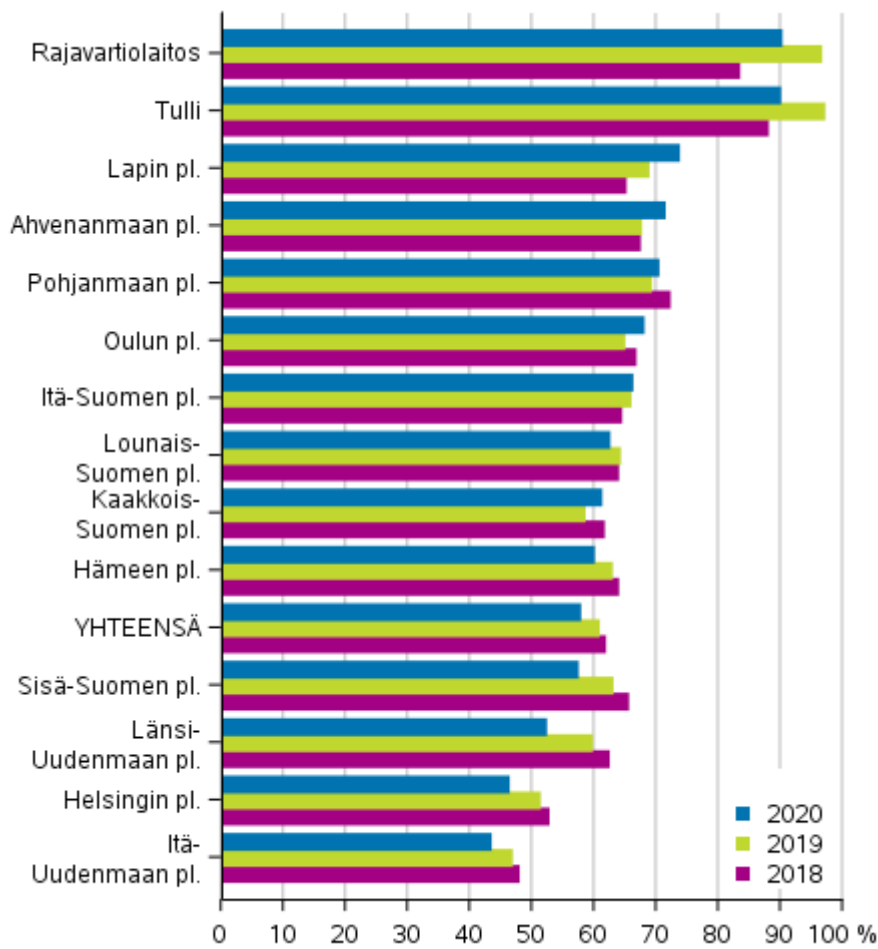
Selvitysprosentti vaihtelee rikostyypeittäin hyvinkin voimakkaasti. Varkauksista (RL 28:1) selvitetään vain noin 15 prosenttia kun näpistyksistä (RL 28:3) selvitetään puolet. Pahoinpitelyjen selvitysprosentti on viime vuosina hieman laskenut. Vuonna 2020 pahoinpitelyrikosten selvitysprosentti oli 67 kun 2000-luvun alussa se oli 80 prosenttia. Liikennejuopumus-, liikenne- ja päihderikokset saadaan paljastumistavasta johtuen miltei kaikki selvitettyiksi.

Taulukko 5. Eräiden rikosten selvitysprosentti 1986-2020

	1986 - 1990	1991 - 1995	1996 - 2000	2001 - 2005	2006 - 2010	2011 - 2015	2016 - 2019	2020
Rikoslakirikokset	69	58	57	63	67	63	61	58
Varkaus 28:1	25	17	14	15	18	15	15	15
Törkeä varkaus 28:2	39	29	40	41	38	34	33	38
Näpistys 28:3	78	70	67	58	57	56	52	54
Ryöstöt	53	43	42	45	49	53	54	55
Vahingonteot	29	27	27	26	25	22	23	24
Henkirikosten yritykset	95	91	92	94	97	92	90	95
Pahoinpitely 21:5	79	74	76	80	81	76	65	69
Törkeä pahoinpitely 21:6	85	84	83	87	88	84	79	82
Lievä pahoinpitely 21:7	95	86	79	75	73	72	61	59
Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö	91	84	88	82	86	75	60	55
Raiskaus	63	56	57	63	66	70	65	83

Alhaisimmat rikoslakirikosten selvitysprosentit olivat Itä-Uudenmaan ja Helsingin poliisilaitoksilla. Toisaalta Helsingin poliisilaitoksen tietoon tuli eniten rikoksia, yhteensä 92 900. Tämä on noin 17 000 enemmän kuin Sisä-Suomen poliisilaitoksen, jonka tietoon tuli toiseksi eniten rikoksia.

**Kuvio 7. Rikoslakirikosten selvitysprosentit viranomaisittain
2018–2020**

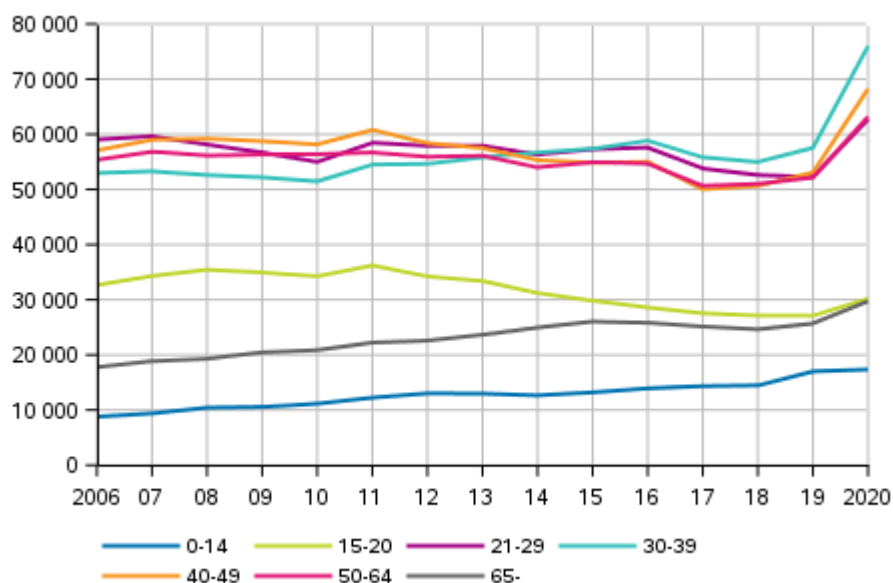
2. Rikoksien uhrin ja selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäillyt

2.1. Rikosten asianomistajat ja uhrin

Tilastoissa rikoksen uhri ja asianomistaja eivät ole välttämättä sama henkilö. Esimerkiksi alaikäiseen kohdistuneessa pahoinpitelyssä rikoksen varsinainen uhri on lapsi, mutta hänen huoltajansa merkitään yleensä asianomistajaksi.

Vuonna 2020 ilmoitettiin 543 400 rikoslakirikosta. Näihin asianomistajiksi kirjattiin yhteensä 351 900 henkilöä sekä 116 900 yritystä tai oikeushenkilöä. Kaikilla rikoksilla ei välttämättä ole asianomistajaa.

Kuvio 8. Rikoslakirikosten asianomistajat ikäryhmittäin 2006–2020

2010-luvulla rikoslakirikosten henkilöasianomistajien määrä on vaihdellut 312 100 (vuonna 2011) ja 280 200 (vuonna 2018) välillä. Viime vuosina eniten kasvussa on ollut alle 15-vuotiaiden asianomistajien määrä. Vuoteen 2010 verrattuna ikäryhmän asianomistajien määrä on kasvanut 5 100 tapauksella (42 prosentilla). Kasvu johtuu lähinnä henkeen ja terveyteen kohdistuneista rikoksista. Muutoksen taustalla voi vaikuttaa mm. vuonna 2015 voimaan tullut lastensuojelulain muutos. Sama lainmuutos saattaa selittää myös 30-39-vuotiaiden asianomistajien määrän kasvua.

Vuoteen 2019 verrattuna kasvua oli erityisen paljon 21–64-vuotiaiden asianomistajien kohdalla. Tämä kasvu johtuu osittain kiristysrikoksien ja yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen määrän kasvusta.

Sekä mies- että naisasianomistajilla ikäjakauma on kehittynyt melko samalla tavalla. Toisaalta vuoteen 2011 verrattuna miesasianomistajien määrä on kasvanut 1 500 (0,8 prosentilla), mutta naisten määrä on kasvanut 38 300 (29,6 prosentilla).

Vuoteen 2011 verrattuna mies asianomistajien osuus asianomistajista on laskenut kaikissa maakunnissa. Suhteellisesti eniten miesten osuus on laskenut Varsinais-Suomen, Pirkanmaan ja Uudenmaan maakunnissa.

Taulukko 6. Rikoslakirikosten asianomistajat sukupuolen mukaan maakunnittain vuosina 2011 ja 2020 lukumäärä ja prosentti

	Ikm				%			
	Mies		Nainen		Mies		Nainen	
	2011	2020	2011	2020	2011	2020	2011	2020
Uusimaa	59 093	64 382	43 946	61 643	57,4	51,1	42,6	48,9
Varsinais-Suomi	16 269	14 559	11 210	14 576	59,2	50,0	40,8	50,0
Satakunta	8 290	9 397	5 689	8 290	59,3	53,1	40,7	46,9
Kanta-Häme	4 466	4 636	3 361	4 006	57,1	53,6	42,9	46,4
Pirkanmaa	13 303	16 514	9 669	16 086	57,9	50,7	42,1	49,3
Päijät-Häme	6 843	6 990	4 845	6 281	58,5	52,7	41,5	47,3
Kymenlaakso	6 317	5 535	4 510	4 875	58,3	53,2	41,7	46,8
Etelä-Karjala	4 073	4 009	2 868	3 544	58,7	53,1	41,3	46,9
Etelä-Savo	5 486	3 946	3 592	3 262	60,4	54,7	39,6	45,3
Pohjois-Savo	8 039	6 875	5 269	5 697	60,4	54,7	39,6	45,3
Pohjois-Karjala	4 915	4 096	3 213	3 459	60,5	54,2	39,5	45,8
Keski-Suomi	8 583	9 047	5 985	7 554	58,9	54,5	41,1	45,5
Etelä-Pohjanmaa	4 931	4 159	3 512	3 595	58,4	53,6	41,6	46,4
Pohjanmaa	4 705	4 858	3 120	3 674	60,1	56,9	39,9	43,1
Keski-Pohjanmaa	2 160	1 607	1 550	1 430	58,2	52,9	41,8	47,1
Pohjois-Pohjanmaa	13 160	12 299	8 936	10 051	59,6	55,0	40,4	45,0
Kainuu	2 824	2 476	1 806	1 757	61,0	58,5	39,0	41,5
Lappi	6 135	5 132	4 123	4 041	59,8	55,9	40,2	44,1
Ahvenanmaa - Åland	977	736	703	545	58,2	57,5	41,8	42,5
Koko maa	182 679	184 159	129 439	167 709	58,5	52,3	41,5	47,7

Yritykset

Asianomistajayrityksistä hieman alle puolet toimii tukku- ja vähittäiskaupan sekä moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjauksen päätoimialalla (TOL2008 G). Muita suuremman osuuden toimialoja ovat rahoitus- ja vakuutus toiminta, julkinen hallinto sekä kiinteistöalan toiminta. Y-tunnus on ollut käytössä Tilastokeskukselle tulevassa aineistossa vasta muutaman vuoden ajan, mutta sen käyttö on yleistymässä. Tämä saattaa selittää suurehkoja vuosivaihteluita.

Yritykset ovat asianomistajina lähinnä omaisuusrikoksissa, mutta erityyppiset omaisuusrikokset kohdistuvat eri päätoimialoille. Tukku- ja vähittäiskaupan osuus on ilmeisen suuri (67 prosenttia) varkausrikoksissa, etenkin myymälävarkauksissa ja näpistyksissä. Vahingonteoissa asianomistajana on yleisimmin (30 prosenttia) kiinteistöalan yritys.

Uhrin

Vuonna 2020 tietoon tulleiden rikosten uhreiksi joutui 67 900 henkilöä, mikä on 30,8 prosenttia edellisvuotta enemmän. Kasvu johtuu tietoon tulleiden kiristysrikosten suuresta määrästä. Uhreista miehiä oli 32 200 ja naisia 35 700. Miesuhrien määrä kasvoi 17,1 prosenttia ja naisuhrien 46,1 prosenttia.

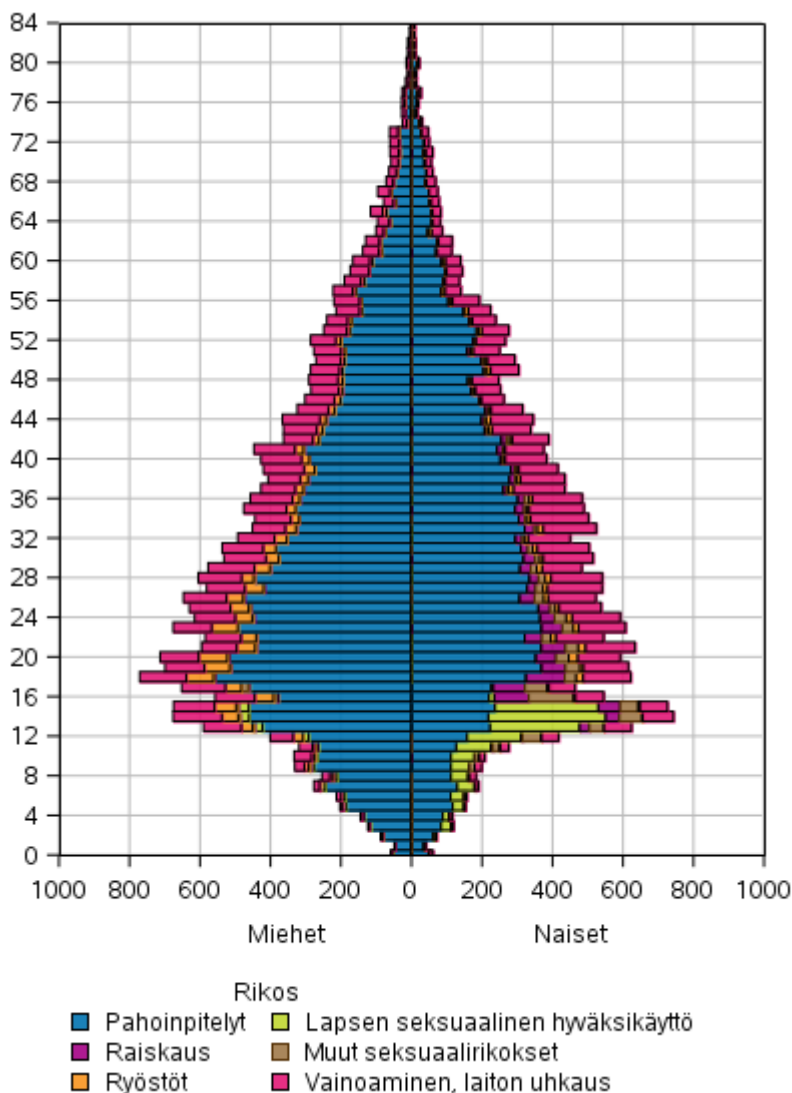
Tieto uhreista saadaan luotettavasti vain tietyistä väkivalta- ja seksuaalirikoksista. Esimerkiksi omaisuusrikoksissa poliisi ei yleensä erikseen erittele rikoksen uhria ja asianomistajia. Erityisesti alaikäisiin kohdistuneissa rikoksissa varsinaisen uhrin lisäksi tämän huoltaja merkitään asianomistajaksi.

Rikosten uhreista noin 55 prosenttia sijoittuu 15–39 –vuotiaiden ikäryhmään. Uhreista alaikäisiä oli 17 prosenttia, mikä on 5 prosenttiyksikköä viimevuotista vähemmän. Miehillä alaikäisten uhrien osuus on laski hieman naisia vähemmän. Vuonna 2009 miesuhreista 16 prosenttia oli alaikäisiä kun parin viime vuoden aikana osuus on ollut noin 20 prosenttia. Naisilla alaikäisten osuus on noussut noin 18 prosentista 20 prosenttiin, mutta vuonna 2020 osuus laski 15 prosenttiin.

Pahoinpitelyrikosten uhreista 8,1 prosenttia (2 700) kuului 18–20 -vuotiaiden ikäryhmään. Miesuhrit ovat naisia hieman nuorempia sillä alle 25–vuotiaista uhreista yli 60 prosenttia on miehiä kun vanhemmiten osuus laskee lähemmäs 50 prosenttia. Aivan vanhimpia ikäryhmiä lukuun ottamatta pahoinpitelyjen uhreista yli puolet on miehiä. Miesuhreista 43 prosenttia oli alle 25–vuotiaita kun naisuhreista alle 25–vuotiaita oli 35 prosenttia.

Henkirikosten yritysten uhreista noin 80 prosenttia on miehiä. Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön uhreista tyttöjä on noin 90 prosenttia ja raiskausrikosten uhreista naisia on noin 95 prosenttia.

Kuvio 9. Eräiden rikosten uhrin 2020

Selvitettyissä rikoksissa, jolloin uhrin lisäksi myös epäilty on tiedossa, uhri oli syntyperältään suomalaistaustainen 92 prosentissa tapauksista (Taulukko 7). Tämä on 0,8 prosenttiyksikköä vähemmän kuin edellisvuonna. Seksuaalirikosten uhri oli 93,8 prosentissa tapauksista suomalaistaustainen. Tämä on 0,9 prosenttiyksikköä edellisvuotta vähemmän.

Epäillyistä suomalaistaustaisia oli 88,7 prosenttia, mikä on 0,1 prosenttiyksikköä edellisvuotta vähemmän. Seksuaalirikosten osalta suomalaistaustaisten epäiltyjen osuus kasvoi 5,5 prosenttiyksikköä 78,3 prosenttiin.

Suomalaistaustaiseen uhriin kohdistuneessa rikoksessa myös epäilty oli suomalaistaustainen 91,6 prosentissa tapauksista. Seksuaalirikosten osalta osuus oli 81,3 prosenttia. Osuus on 6,5 prosenttiyksikköä korkeampi kuin vuonna 2019.

Vuonna 2020 ulkomaalaistaustaisten epäiltyjen osuus ulkomaalaisaustaisiin kohdistuneissa rikoksissa oli 44,9 prosenttia kun se vuotta aiemmin oli 47,9.

Taulukko 7. Eräiden selvitettyjen rikosten uhrien ja syylliseksi epäiltyjen syntyperä 2020

Uhrin syntyperä/rikos		Epäillyn syntyperä		
		Syntyperä yhteensä	Suomalais- taustainen yhteensä	Ulkomaalais- taustainen yhteensä
Syntyperä yhteensä	Yhteensä	16 490	14 626	1 864
	Pahoinpitelyrikokset	10 816	9 570	1 246
	Seksuaalirikokset	821	643	178
	Muut rikokset	4 853	4 413	440
Suomalais-taustainen yhteensä	Yhteensä	15 168	13 897	1 271
	Pahoinpitelyrikokset	9 873	9 065	808
	Seksuaalirikokset	770	626	144
	Muut rikokset	4 525	4 206	319
Ulkomaalais-taustainen yhteensä	Yhteensä	1 322	729	593
	Pahoinpitelyrikokset	943	505	438
	Seksuaalirikokset	51	17	34
	Muut rikokset	328	207	121

2.2 Selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäillyt

Noin 30 prosenttia epäilystä epäiltynä useammasta rikoksesta

Vuonna 2020 selvitettyihin 313 400 rikoslakirikokseen epäiltiin syylliseksi yhteensä 339 700 henkilöä, mikä on noin 13 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna. Sama henkilö voi olla epäiltynä useammasta rikoksesta ja yhteen rikokseen voi olla useampia epäiltyjä. Epäillyistä miehiä oli 273 200, mikä on 13,5 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna. Naisepäiltyjen määrä kasvoi 11,3 prosenttia. Heitä oli nyt 66 500. Rikoslakirikoksiin syylliseksi epäillyistä naisia oli 19,6 prosenttia. Naisten osuus epäillyistä on viime vuosina vaihdellut 17 ja 20 prosentin välillä.

Tilastokeskus julkaisee tietoja vain selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäillyistä. Esitutkintaviranomainen kirjaa rikoksen selvitettyksi kun esitutkinnan katsotaan valmistuneen ja juttu voidaan siirtää syyttäjälle syyteharkintaan. Epäily ei tarkoita että syyttäjä nostaa syytteen tai henkilö tuomitaan rikoksesta.

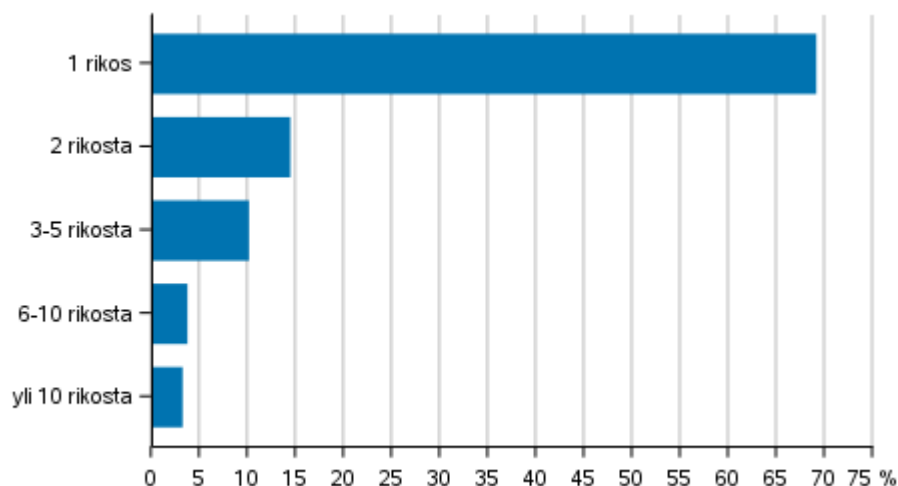
Epäiltyjä voidaan tarkastella myös vuoden törkeimmän rikoksen eli ns. päärikoksen mukaan. Näin tarkasteltuna rikoslakirikoksiin epäiltyjä on 139 400. Eli yksi henkilö on epäiltynä keskimäärin 2,4 rikoksesta. Miehet ovat epäiltynä keskimäärin 2,5 rikoksesta ja naiset 2,1 rikoksesta. Sekä miehillä että naisilla rikokset näyttävät keskittyvän entistä harvemmille, sillä molemmilla epäiltyjen rikosten lukumäärä epäiltyä kohti on noussut vuodesta 2006.

Määrällisen eron lisäksi miesten ja naisten rikollisuus poikkeaa siten, että naisilla pahoinpitelyjen, rattijuopumusten ja vahingontekojen osuudet ovat miehiin verrattuna pieniä. Kuitenkin naisten osuus pahoinpitelyihin syylliseksi epäillyistä on noussut vuoden 1980 alle 10 prosentista noin 20 prosenttiin. Naisten tyypillisimpiä rikoksia ovat myymälävarkaudet ja –näpistyksset, petokset, kavallutukset ja väärennykset.

Alaikäisten ja nuorten, alle 21–vuotiaiden osuus epäillyistä on hieman alle viidennes.

Valtaosa rikoksiin syylliseksi epäillyistä, 69 prosenttia oli epäiltynä vain yhdestä rikoslakirikoksesta vuonna 2020. Edellisvuonna luku oli 69,4 prosenttia. Kahdesta rikoksesta oli epäiltynä 14,3 prosenttia. Yli kahdesta rikoksesta epäiltynä oli 16,7 prosenttia syylliseksi epäillyistä.

Kuvio 10. Rikoslakirikoksiin syylliseksi epäillyt rikosten määrän mukaan 2020, %

Taulukoissa 8. ja 9. on esitetty rikoslakirikoksiin syylliseksi epäiltyjä ikäluokittain väestöön suhteutettuna. Törkeimmän rikoksen mukaan tarkasteltuna henkilö on epäiltynä vain kerran vuoden aikana. Taulukoiden perusteella rikokset keskittyvät entistä pienemmälle tekijäjoukolle.

Taulukko 8. Rikoslakirikoksiin syylliseksi epäillyt törkeimmän rikoksen mukaan 2011-2020, osuus 1 000 väestössä olevaa kohti

		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Sukupuoli yhteensä	Yhteensä	33	31	30	28	27	25	23	23	23	25
	0 - 14	9	7	6	5	5	6	6	6	6	7
	15 - 17	64	55	52	49	47	43	44	43	43	54
	18 - 20	93	88	86	80	78	76	71	75	74	85
	21 - 24	71	67	66	62	61	57	54	56	54	63
Mies	Yhteensä	52	48	46	44	43	40	36	37	35	40
	0 - 14	12	10	9	8	8	8	9	8	9	10
	15 - 17	96	84	80	77	72	65	69	67	67	85
	18 - 20	139	131	129	119	118	115	110	115	114	129
	21 - 24	110	104	101	95	94	87	83	87	82	96
Nainen	Yhteensä	15	14	13	13	12	12	10	10	10	11
	0 - 14	5	4	4	3	3	3	3	3	3	4
	15 - 17	31	25	23	20	20	19	18	17	17	22
	18 - 20	45	44	42	39	37	34	31	34	33	39
	21 - 24	31	29	30	28	27	26	24	24	24	28

Taulukko 9. Rikoslakirikoksiin syylliseksi epäilty rikoksen mukaan 2011-2020, osuus 1 000 väestössä olevaa kohti

		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Sukupuoli yhteensä	Yhteensä	69	64	62	59	58	57	54	54	54	61
	0 - 14	14	11	10	9	8	8	9	9	10	11
	15 - 17	126	109	103	98	91	84	82	80	83	99
	18 - 20	214	201	198	185	185	180	199	178	175	200
	21 - 24	175	167	165	152	156	152	148	156	154	178
Mies	Yhteensä	115	106	102	97	95	92	89	88	88	100
	0 - 14	20	15	14	13	12	12	14	12	14	16
	15 - 17	202	177	167	161	149	134	134	128	134	162
	18 - 20	340	320	314	290	293	279	332	284	272	312
	21 - 24	279	268	261	241	250	239	234	246	237	275
Nainen	Yhteensä	26	23	24	23	23	22	20	21	21	24
	0 - 14	8	6	5	4	4	4	5	5	5	6
	15 - 17	47	39	37	33	31	31	28	29	30	34
	18 - 20	82	77	77	76	72	76	60	65	71	81
	21 - 24	67	62	64	60	58	60	58	61	66	75

Kaikista rikoksiin ja rikkomuksiin syylliseksi epäillyistä 7 prosenttia oli alkoholin vaikutuksen alaisena. Vuonna 2006 vastaava osuus oli 16 prosenttia. Läheskään kaikissa tapauksissa humalatilaa ei tutkita. Esimerkiksi automaattisen liikennevalvonnan yhteydessä humalatilaa ei seurata.

Rikoslakirikoksiin epäillyistä 11 prosenttia oli alkoholin vaikutuksen alaisena ja 12 prosenttia huumaavan aineen vaikutuksen alaisena. Alkoholin osuus päihteenä on laskenut ja huumaavien aineiden noussut. Vuonna 2006 alkoholin vaikutuksen alaisena oli 22 prosenttia ja huumaavien aineiden alaisena 4 prosenttia epäillyistä. Henkeen ja terveyteen kohdistuneisiin rikoksiin epäillyistä 32 prosenttia oli alkoholin vaikutuksen alaisena kun vuonna 2006 vastaava osuus oli 60 prosenttia.

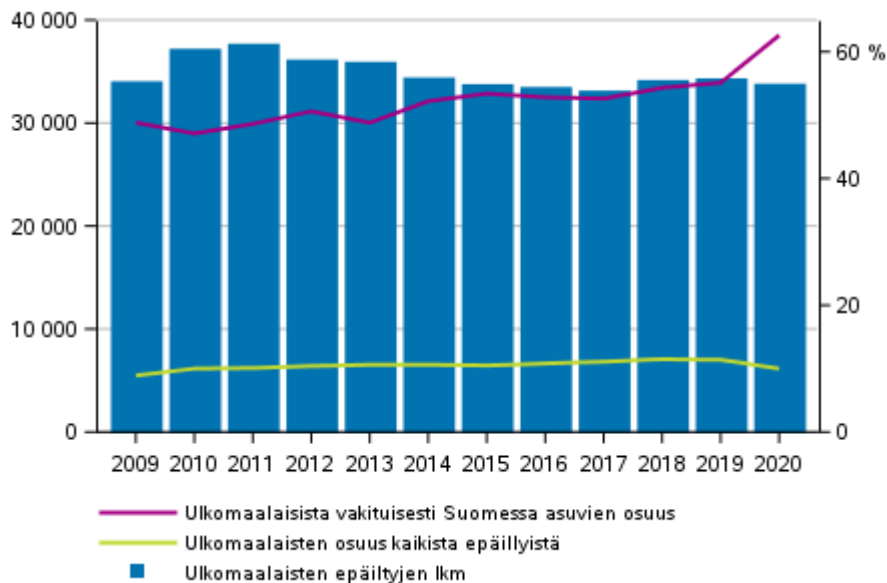
2.3 Kansalaisuus ja syntyperä

Vuonna 2020 rikoslakirikoksiin syylliseksi epäiltiin 33 800 ulkomaan kansalaista. Tämä on vajaat 500 (1,5 prosenttia) vähemmän kuin vuonna 2019. Suomalaisten epäiltyjen määrä oli 39 900 (15 prosentti) suurempi kuin edellisvuonna. Ulkomaalaisista epäillyistä 62,6 prosentilla oli vakituinen asuinpaikka Suomessa. Osuus on 7,6 prosenttiyksikköä suurempi kuin edellisvuonna.

Manner-Suomessa ulkomaalaisten osuus epäillyistä oli suurin Uudenmaan maakunnassa. Siellä ulkomaalaisten osuus oli 18,1 prosenttia. Seuraavaksi suurimmat ulkomaalaisten osuudet olivat Etelä-Karjalassa, 12,6 prosenttia ja Pohjanmaalla 10 prosenttia.

Kaksoiskansalaiset, joilla toinen kansalaisuus on Suomi, tilastoidaan suomalaisiksi. Henkilön vakituinen asuinpaikka määräytyy henkilön kotikunnan perusteella. Turisteilla, turvapaikanhakijoilla ja muilla maassa tilapäisesti oleskelevillä ei ole kotikuntaa Suomessa. Tilastokeskus tilastoi epäiltyjen tietoja ainoastaan selvitettyiksi merkityistä rikoksista. Tilastoissa henkilö voi esiintyä epäiltynä useamman kerran vuoden aikana.

Kuvio 11. Rikoslakirikoksiin syylliseksi epäiltyjen ulkomaan kansalaisten lukumäärä, osuus epäillyistä sekä vakituisesti Suomessa asuvien osuus 2009–2020

Rikoslakirikoksiin syylliseksi epäillyistä ulkomaisten kansalaisista suurimman ryhmän muodostivat virolaiset. Heitä oli 9 500, mikä on 600 enemmän kuin vuonna 2019. Muita maita, joiden kansalaisia oli epäiltyä yli tuhat, olivat Irak (3 500), Venäjä (2 800), Ruotsi (1 800), Romania (1 500) ja Somalia (1 200). Edellisvuoteen verrattuna esimerkiksi irakilaisien määrä kasvoi 11,1 prosenttia ja venäläisten väheni 38,2 prosenttia. Ruotsalaisten määrä väheni 1 prosentin ja romanialaisten 4,1 prosenttia.

Romanialaisista 31,6 prosenttia asui vakituisesti Suomessa. Venäläisistä epäillyistä 53,3 prosentilla oli vakituinen asuinpaikka Suomessa. Virolaisista hieman yli puolet asui vakituisesti Suomessa. Somaleista 93,9 prosenttia ja irakilaisista 74,8 prosenttia asui vakituisesti Suomessa. Suomessa vakituisesti asuvien ulkomaalaisten epäiltyjen osuus kasvoi 62,6 prosenttiin kun se vuonna 2019 oli 55,1 prosenttia.

Ulkomaalaisista epäillyistä 89 prosenttia oli miehiä. Suomalaisista epäillyistä 79 prosenttia oli miehiä. Ulkomaalaiset ovat myös hieman suomalaisia vanhempia. Ulkomaalaisista epäillyistä noin 11 prosenttia on alle 21-vuotiaita ja alle 30-vuotiaita on noin 40 prosenttia. Suomalaisista epäillyistä alle 21-vuotiaita on 19 prosenttia ja alle 30-vuotiaita 47 prosenttia.

Syntyperä

Rikoslakirikoksiin epäillyistä suomalaistaustaisia oli 293 600 (86,4 prosenttia). Edellisvuoteen verrattuna suomalaistaustaisten epäiltyjen osuus kasvoi 1 prosenttiyksikön. Suomalaistaustaisista epäillyistä noin 96 prosenttia on syntynyt Suomessa.

Ulkomaalaistaustaisia epäiltyjä oli yhteensä 37 200 (10,9 prosenttia). Ulkomaalaistaustaisista epäillyistä 11 prosenttia on syntynyt Suomessa. Täällä syntyneiden osuus ulkomaalaistaustaisista epäillyistä on noussut kymmenessä vuodessa noin 7 prosenttiyksikköä.

Itäeurooppalaistaustaisten epäiltyjen osuus ulkomaalaistaustaisista epäillyistä on kymmenessä vuodessa laskenut 26 prosentista 17 prosenttiin. Vastaavasti pohjoiseurooppalaistaustaisten osuus on noussut runsaasta 19 prosentista 23 prosenttiin. Länsiaasiaustaustaisten osuus on noussut runsaasta 11 prosentista vajaaseen 17 prosenttiin.

Taulukko 10. Rikoslakirikoksiin syylliseksi epäillyt ulkomaalaistaustaiset taustamaanosan mukaan 2009-2020

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Yhteensä	23 560	25 539	27 448	27 968	27 368	28 430	29 073	29 238	28 895	31 098	31 897	37 166
Pohjois-Afrikka	957	1 197	1 231	1 162	965	1 039	1 052	997	1 104	1 025	1 015	1 198
Saharan eteläpuolinen Afrikka	3 349	3 534	3 782	3 454	3 750	4 367	4 617	4 578	3 998	4 141	4 234	5 280
Amerikka	477	505	504	504	456	509	519	556	553	487	438	511
Itä-Aasia	302	187	400	328	194	237	212	195	160	187	227	202
Länsi-Aasia	2 678	2 758	2 971	3 047	3 218	3 419	3 610	3 734	4 066	4 761	5 263	6 294
Kaakkois-Aasia ja Oseania	985	904	935	1 049	1 143	1 035	961	1 128	913	958	931	1 067
Itä-Eurooppa	6 107	5 919	6 304	6 381	5 913	5 932	6 033	5 853	5 945	5 943	5 983	6 467
Pohjois-Eurooppa	4 417	5 924	6 405	6 758	6 538	6 483	6 445	6 570	6 637	7 777	7 758	8 590
Etelä-Eurooppa	1 665	1 548	1 507	1 543	1 490	1 527	1 536	1 394	1 393	1 394	1 317	1 760
Länsi-Eurooppa	2 234	2 515	2 590	2 771	2 492	2 509	2 496	2 537	2 625	2 786	2 781	3 236
Tuntematon	389	548	819	971	1 209	1 373	1 592	1 696	1 501	1 639	1 950	2 561

Syntyperältään tuntemattomia oli kaikkiaan 8 900 (2,6 prosenttia). Tuntemattomien osuus on pysynyt suurin piirtein samana, mutta lukumäärä on vähentynyt.

Suomen väestöstä ulkomaalaistaustaisia oli vuonna 2019 yhteensä 7,7 prosenttia.

Suomalaistaustaiseksi lasketaan henkilö, jonka toinen tai molemmat vanhemmat ovat syntyneet Suomessa. Henkilö on ulkomaalaistaustainen, jos hänen molemmat vanhempansa ovat syntyneet ulkomailla. Syntyperätietoa ei ole saada turisteilta tai muilta Suomen väestöön kuulumattomilta.

2.4 Epäiltyjen taustat

Rikoslakirikoksiin syylliseksi epäillyistä noin 26 prosenttia kuului väestön alimpaan tulodesiiliin käytävissä olevien rahatulojen mukaan tarkasteltuna. Yli puolet epäillyistä kuuluu kolmeen alimpaan tulodesiiliin. Näihin alimpiin tulodesiileihin kuuluvien osuus on kymmenessä vuodessa noussut 53 prosentista 59 prosenttiin.

Naisepäillyt ovat hieman miehiä parempituloisia. Heistä kolmeen alimpaan tulodesiiliin kuului vuonna 2020 yhteensä 50,5 prosenttia kun miehillä vastaava luku oli 61,3 prosenttia.

Suhteellisesti eniten ylimpään tulokymmenykseen kuuluvia epäiltyjä oli liikenne rikoksiin ja –rikkomuksiin sekä työrikoksiin ja veropetoksiin syyllisissä.

Pääasiallisen toiminnan mukaan tarkasteltuna epäillyistä työttömänä oli vajaat 26 prosenttia kun koko väestöstä työttömiä oli alle 5 prosenttia. Epäillyistä työllisiä oli runsaat 28 prosenttia kun väestöstä vajaat 48 prosenttia oli työllisiä.

Epäillyistä yli puolella ei ole perusasteen jälkeistä tutkintoa. Alempi tai ylempi korkeakoulututkinto tai tohtorin tutkinto oli vain runsaalla 5 prosentilla epäillyistä.

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Varkausrikoksien ilmoitettuja kohteita 2013-2020, lkm

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Kassit, salkut, laukut ja lompakot	22 410	20 025	16 542	14 754	13 044	13 159	10 083	6 325
Polkupyörät ja tarvikkeet	22 358	24 514	23 734	21 341	20 087	20 407	21 490	24 624
Puhelimet ja tarvikkeet	14 740	13 253	11 927	10 623	9 642	9 126	7 663	5 687
Arvopaperit ja asiakirjat	13 140	12 835	11 466	9 309	9 191	9 124	7 882	6 045
Työkoneet ja työkalut	12 076	13 433	12 395	10 995	10 056	10 620	10 355	12 129
Tietokoneet ja tarvikkeet	6 249	6 361	5 961	5 271	3 651	3 527	3 174	2 806
Viihde-elektroniikka	5 898	5 732	5 011	3 374	2 765	2 643	2 412	2 321
Maksuvälineet	5 286	5 004	4 501	3 426	3 309	3 194	2 428	1 809
Muu omaisuus	5 070	5 308	4 982	3 559	3 811	3 163	3 092	2 784
Korut, jalokivet ja jalometallit	4 728	4 531	4 137	2 895	2 095	2 127	1 335	1 001
Vaatesineet	4 688	4 673	4 878	3 479	2 845	3 102	2 794	2 581
Optiset välineet, valokuvausvälineet ja lääketieteelliset laitteet	4 423	4 283	3 721	2 574	2 323	2 145	1 551	1 658
Ajoneuvojen osat ja tarvikkeet, rekisteröimättömät ajoneuvot ja niiden perävaunut	4 398	4 332	4 398	3 583	3 666	3 610	3 760	4 160
Kemikaalit	3 722	3 433	1 956	1 639	1 589	1 283	1 421	510
Alkoholijuomat	3 638	4 503	4 083	3 537	2 792	2 504	2 461	3 044
Urheilu-, retkeily- ja kalastusvälineet	2 983	3 290	2 815	1 965	1 914	1 909	1 483	2 039
Rakennus- ja sähkötarvikkeet	2 069	2 318	2 023	1 349	1 501	1 402	1 414	1 560
Matkustusasiakirja	1 667	1 939	2 090	1 569	1 850	1 562	1 573	1 299
Venemoottorit, moottorin osat	1 646	2 332	1 807	1 532	937	878	779	779
Astiat, käyttöesineet ja pöytähopeat	1 308	1 237	1 123	823	671	733	450	465
Elintarvikkeet	1 203	1 549	1 317	1 198	1 029	862	1 132	1 464
Kellot	1 070	1 233	851	723	738	515	518	445
Veneet ja venetarvikkeet	1 065	1 149	1 210	750	762	748	651	781
Kodinkoneet	970	975	938	695	697	603	526	624
Koriste- ja keräilyesineet, taide-esineet, mitalit	857	869	924	742	536	555	316	460
Ampuma-aseet	791	743	880	724	577	544	417	568
Huonekalut, kalusteet, kirjat ja lehdet	736	775	785	308	400	405	265	366
Lelut ja pelit	573	548	599	552	436	285	382	436
Apteekkitavarat ja luontaistuotteet	552	744	684	490	379	424	440	427
Mittalaitteet	549	672	660	418	536	377	428	483
Teräaseet	528	400	538	279	358	316	264	275
Matot, ryijyt ja muut kodin tekstiilit	456	494	470	361	322	427	276	331
Soittimet	436	400	456	401	371	280	367	369
Konttorikoneet ja konttoritarvikkeet	415	370	338	322	257	152	152	154
Tupakka- ja tupakointivälineet	404	394	361	307	225	341	149	260
Videolaitteet	322	252	189	210	129	73	53	44
Huumaava lääke	173	136	106	65	83	93	48	15
Ampumatarvikkeet ja räjähdysaineet	110	67	49	30	11	64	26	15

Laatuseloste: Rikos- ja pakkokeinotilasto

1. Tilastotietojen relevanssi

Rikos- ja pakkokeinotilasto keskittyy rikollisuutta koskevien alueellisten jakaumien sekä poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen käyttämien pakkokeinojen kuvaamiseen.

Pakkokeinojen osalta alueluokituksena on poliisilaitos, rikosten osalta kunta.

Rikosten osalta tilastossa kuvataan poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tulleita rikoksia. Tilastossa kuvataan ilmoitettujen rikosten lukumäärien lisäksi myös selvitettyjen rikosten määrä sekä selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäiltyjen määrä. Syylliseksi epäillyistä kerrotaan ikä, sukupuoli, kansalaisuus sekä joitain sosioekonomisia taustatekijöitä. Tilasto sisältää tietoja myös joidenkin rikosten uhreista sekä perheväkivallasta.

Tilastolla kuvataan vain rikoksia, joista on tehty rikosilmoitus, sakkomääräys, rangaistusvaatimusilmoitus tai annettu rikesakko. Suuri osa rikoksista jää piiloon, toisin sanoen ne eivät tule tietoon tai niitä ei rikoksina ilmoiteta. Tilastoitujen rikosten määriin vaikuttavat esimerkiksi muutokset valvonnassa, lainsäädännössä sekä kansalaisten halukkuudessa ilmoittaa rikoksista poliisille.

Tilasto kuvaa rikoksia, jotka ovat tulleet tietoon tilastokauden aikana. Rikos voi olla tapahtunut aiemminkin. Selvitetty rikokset tilastoidaan rikoksen selvitysvuoden mukaan, vaikka rikos olisi tullut tietoon aiemmin.

Rikoksella tarkoitetaan tekoa, josta lainsäädännössä on säädetty rangaistus. Poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen tehtävänä on tutkia rikos, suorittaa esitutkinta ja jättää selvitetty rikos syyttäjän harkintaan. Lievemmissä tapauksissa laissa säädetyn perusteiden mukaan voidaan rikos jättää ilmoittamatta syyttäjälle.

Rikos kirjataan tehdyksi rikoksen tekopaikan mukaan.

Pääsääntönä on, että henkilö esitetään tilastossa yhtä monta kertaa kuin häntä epäillään rikoksesta (henkilöiden bruttomäärä). Tilastoyksikkönä on käytetty rikosta. Mikäli useita henkilöitä on yhdessä ryhtynyt samaan rikokseen, rikosten lukumääräksi on merkitty yksi.

Lukuihin sisältyvät rikoksen yritykset, poikkeuksena erillisenä ryhmänä esitettävät tapon, murhan ja surman yritykset sekä tuhotyön yritykset. Avunanto ja yllytys rikokseen esitetään sen rikoksen nimikkeellä, johon osallisuudesta on kysymys.

Tilasto sisältää myös tietoja kunnallisesta pysäköinninvalvonnasta sekä eräistä poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen suorittamista tehtävistä kuten itsemurhien, hirvieläinkolarien, palonsyiden yms. tutkimuksista. Nämä luvut kuvaavat poliisin tehtäviä, eivätkä siten ole suoraan tulkittavissa esimerkiksi itsemurhien määräksi. Itsemurhien määrää kuvataan Tilastokeskuksen kuolemansyyt-tilastossa osoitteessa <http://www.tilastokeskus.fi/til/ksyyt/index.html>

Pakkokeinot

Tilasto sisältää tiedot pakkokeinolakiperusteisista pakkokeinoista. Niillä pyritään poikkeuksetta rikoksen selvittämiseen. Lisäksi tilasto sisältää ns. poliisilakiperusteiset kiinniotot, joilla pyritään suojaamaan kohteena olevaa henkilöä itseltään tai estämään kohtuuton häiriön tai vahingon aiheuttaminen. Poliisilakiperusteisen kiinnioton kohteeksi joutuneista henkilöistä käytetään usein nimitystä 'päihtyneenä säilöönnotetut', joita heistä on valtaosa. Poliisilakiperusteista kiinniottoa ei ole kuitenkaan rajattu pelkästään päihtyneisiin.

Lisäksi tilasto sisältää ulkomaalaislakiperusteisia pakkokeinoja, joista esimerkkinä voidaan mainita 'ulkomaalaisen säilöönnotto'. Osan pakkokeinoista voi päättää poliisi itse, osa edellyttää tuomioistuimen päätöstä. Tilastossa pakkokeinot, joiden lyhenne päättyy O-kirjaimen, ovat tuomioistuimen hyväksymiä. Lähestymiskielloista mukana ovat sekä poliisin määräämät väliaikaiset lähestymiskiellot että käräjäoikeuden määräämät lähestymiskiellot.

Tilasto ei sisällä tietoja telekuuntelusta, televalvonnasta eikä teknisestä tarkkailusta pakkokeinona. Tilasto ei myöskään sisällä tietoja liiketoimintakielloista. Liiketoimintakielloista on saatavissa tietoa Syytetyt, tuomitut ja rangaistukset -tilastosta osoitteesta <http://www.tilastokeskus.fi/til/syyttr/index.html>.

Pakkokeinoissa voi olla useampia yleisperusteita, mutta tilastossa ja tietokantataulukoissa esitetään vain yksi peruste pakkokeinoa kohden. Tähän ratkaisuun on päädytty tulkinnan helpottamiseksi ja koska tilastossa kuvataan pakkokeinoon kohteiksi joutuneita henkilöitä.

Pääasiallisen toiminnan käsite kuvaa henkilön taloudellisen toiminnan laatua. Tässä tilastossa pääasiallinen toiminta on ryhmitelty seuraavasti:

- työlliset
- työttömät
- 0–14-vuotiaat
- koululainen, opiskelija
- eläkeläiset, työttömyyseläkeläiset
- muut työvoiman ulkopuolella olevat
- tuntematon

Luokitus perustuu tietoihin henkilön toiminnasta vuoden viimeisellä viikolla. Tiedot pääasiallisesta toiminnasta perustuvat eri rekistereistä saatuihin tietoihin. 0–14-vuotiaat kuuluvat ryhmään 'opiskelija, koululainen'. Tieto kuvaa henkilön toimintaa tilastovuotta edeltävänä vuonna.

Koulutusaste on tässä tilastossa ryhmitelty seuraavasti:

- vain perusasteen tutkinto
- toinen aste
- alin korkea-aste
- alempi korkeakouluaste
- ylempi korkeakouluaste ja tutkijakoulutus
- tuntematon

Tiedot henkilön koulutuksesta saadaan Tilastokeskuksen tutkintorekisteristä. Käytetyt tiedot ovat tilastovuotta edeltävältä vuodelta.

Sosioekonomisen aseman muodostaminen henkilölle perustuu tietoihin henkilön pääasiallisesta toiminnasta, ammatista, ammattiasemasta sekä toimialasta. Sosioekonominen asema on tässä tilastossa ryhmitelty seuraavasti:

- yrittäjät
- ylemmät toimihenkilöt
- alemmat toimihenkilöt
- työntekijät
- opiskelijat
- eläkeläiset
- muut
- tuntematon

7–15-vuotiaat on sijoitettu ryhmään 'opiskelijat' ja 0–6-vuotiaat ryhmään 'muut'. Luokkaan 'muut' kuuluvat pitkäaikaistyöttömät ja muualla luokittelemattomat.

Käytettävissä olevat tulot: Käytettävissä olevat tulot = palkkatulot + yrittäjätulot + omaisuustulot + saadut tulonsiirrot - maksetut tulonsiirrot. Käytetyt tiedot ovat tilastovuotta edeltävältä vuodelta ja niiden kuvaamiseen käytetään väestön tulodesiilejä.

Syntyperä: Henkilö on suomalaista syntyperää, jos vähintään hänen toinen vanhempansa on syntynyt Suomessa. Ulkomaista syntyperää ovat ne henkilöt, joiden molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla. Lisäksi luokittelussa on henkilön syntymämaa: Suomessa tai ulkomailla.

Pääasiallisen toiminnan, koulutusasteen, sosioekonomisen aseman ja valtionveronalaisten tulojen ryhmään 'tuntematon' kuuluvat myös sellaiset henkilöt, joilla ei ole suomalaista henkilötunnusta. Tällaisia henkilöitä ovat Suomessa rekisteröityyn väestöön kuulumattomat, kuten turistit ja muut Suomessa väliaikaisesti vierailevat.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Tilasto perustuu kokonaisaineistoon. Tilaston perusaineisto on saatu poliisin käytössä olevasta automaattiseen tietojenkäsittelyyn perustuvasta rikosilmoitusjärjestelmästä, josta tässä yhteydessä käytetään lyhennettä PATJA.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Tilastokeskukseen toimitettu neljännesvuosiaineisto tarkentuu tilastovuoden aikana poliisin tutkinnan edetessä. Vuosiaineistosta tilastovuotta seuraavan vuoden maaliskuussa poimittavat tiedot poikkeavat jossain määrin neljännesvuosiaineiston tiedoista.

Tilastossa ovat kaikki edellä mainitut poliisin määräämät pakkokeinot ja kaikki poliisin tuomioistuimen päätettäväksi jättämät pakkokeinot. Suhteellisen harvinaiset tapaukset, joissa tuomioistuin ei ole hyväksynyt pakkokeinoa tai on muuttanut sitä, eivät välttämättä näy tilastossa.

Nykyiset tilastot kuvaavat hyvin rikollisuutta ja sen muutoksia. Tilastokeskuksessa on analysoitu rikosilmoitusaineistosta tapausten selosteosat vuoden 1998 väkisinmakaamisten ja törkeiden pahoinpitelyjen sekä vuoden 2007 lapsen seksuaalisten hyväksikäyttöjen ja törkeiden ryöstöjen osalta. Selosteet olivat laadultaan hyviä. Rikosten lukumäärätiedot ja rikoksista rekisteriin kirjatut tiedot olivat selosteiden kanssa yhtäpitäviä. PATJA-järjestelmään kirjattavat tiedot osoittautuivat luotettaviksi. Tilastojen perusaineistona PATJA-järjestelmää voidaan pitää hyvänä.

Väärennysrikoksiin syylliseksi epäiltyjen määrä oli poikkeuksellisen suuri vuonna 2007. Tämä johtuu Imatralla ilmi tulleesta rikossarjasta.

Vuonna 2010 Pohjanmaalla raiskausrikosten lisääntyminen johtui yhteen rikosilmoitukseen kirjatusta usean osateon käsittävistä tapahtumasarjasta.

Lievät pahoinpitelyt siirtyivät vuoden 2011 alusta virallisen syytteen alaisiksi silloin, kun ne kohdistuvat alaikäiseen, tekijälle läheiseen henkilöön tai henkilöön, joka suorittaa työtehtäviään. Tähän asti rankaiseminen lievästä pahoinpitelystä on edellyttänyt, että uhri vaatii tekijälle rangaistusta. Jatkossa esitutkinnan käynnistäminen ja tekijän saattaminen vastuuseen ei ole enää riippuvaista uhrin tahdosta.

Vuoden 2020 syksyllä paljastui suuri tietomurto, jonka seurauksena tehtiin paljon ilmoituksia kiristyksestä ja yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisestä. Myös näiden rikosten uhrien ja asianomistajien määrä kasvoi huomattavasti.

4. Tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Tietoon tullutta rikollisuutta kuvaavat neljännesvuosiaineistot poimitaan poliisin PATJA-järjestelmästä kaksi kuukautta vuosineljänneksen päättymisen jälkeen ja tiedot valmistuvat tilastokautta seuraavan kolmen kuukauden kuluessa.

Tietoon tullut rikollisuus -vuositilaston perusaineisto poimitaan poliisin PATJA-järjestelmästä tilastovuotta seuraavan maaliskuun puolivälissä. Tulokset valmistuvat toukokuun aikana.

Pakkokeinojen aineisto poimitaan poliisin PATJA-järjestelmästä tilastovuotta seuraavan helmikuun alussa. Tulokset valmistuvat helmi-maaliskuun aikana.

5. Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys

Tietoon tullut rikollisuus -vuositilasto julkaistaan toukokuun loppuun mennessä.

Tietoon tullut rikollisuus -neljännesvuositilasto julkaistaan 4 kertaa vuodessa tilastokautta seuraavan kuukauden kuluessa.

Pakkokeinojen tilasto julkaistaan vuosittain helmi–maaliskuussa.

Perheväkivaltatilasto perustuu rikostilaston vuosiaineistoon sekä väestötilastoihin. Tilasto julkaistaan touko–kesäkuussa.

Tarkempia tietoja rikos- ja pakkokeinotilastosta löytyy tilaston www-sivuilta. Lisätietoja voi pyytää myös Tilastokirjaston tietopalvelusta sekä oikeustilastojen asiantuntijoilta. Mahdollisuudesta saada tilastoaineistoja tutkimuskäyttöön voi tiedustella Tilastokeskuksen tutkijapalvelusta.

Tietoja poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tulleista rikoksista sekä pakkokeinoista on Tilastokeskuksen maksuttomassa StatFin-tilastopalvelussa osoitteessa http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__oik__rpk/?tablelist=true.

Rikos- ja pakkokeinotilaston www-sivut: <http://www.tilastokeskus.fi/til/rpk/index.html>

Tilastokirjaston tietopalvelu: <http://www.tilastokeskus.fi/tup/tilastokirjasto/info.html>

Oikeustilastojen yhteydenottolomake: <http://www.stat.fi/til/rpk/yht.html>

Poliisin tietoon tullut rikollisuus -tilasto ja pakkokeinot-tilasto yhdistettiin maaliskuussa 2015. Tätä aiemmin julkaistut tiedot löytyvät tilastojen vanhoilta kotisivuilta. Poliisin tietoon tullut rikollisuus -tilaston www-sivut: <http://www.tilastokeskus.fi/til/polirik/index.html> ja Pakkokeinot-tilaston www-sivut: <http://tilastokeskus.fi/til/pkei/index.html>

6. Tilastojen vertailukelpoisuus

Tilastoissa käytetään julkaisuhetkenä voimassa olevaa alueluokitusta. Taulukoissa, joissa esitetään muutos edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan, aikaisempien vuosien luvut on muutettu vastaamaan uusinta alueluokitusta, jotta tilastot olisivat vertailukelpoisia.

Pakkokeinoissa alueluokituksena käytetään julkistamishetkellä voimassa olevaa poliisilaitosluokitusta. Poliisilaitosten määrä väheni vuoden 2009 alusta 90:stä 24:ään. Vuodesta 2009 lähtien tiedot esitetään uuden poliisilaitosjaon mukaisesti. Tilastokeskuksen StatFin-tilastopalveluun jäivät lisäksi vuodet 2004–2008 aikaisempien poliisilaitosten mukaisesti tehtyinä. Vuonna 2014 poliisilaitosuudistuksen jälkeen poliisilaitoksia on 12.

Lainmuutokset vaikeuttavat vertailua eri vuosien ja eri rikostyyppien välillä.

Tilastoilla kuvataan yksittäisten rikosten määriä. Suuret rikossarjat saattavat paljastuessaan aiheuttaa kymmenien, joissain tapauksissa jopa tuhansien rikosten lisäyksen tilastossa. Seuraavana vuonna luvut useimmiten palaavat entiselleen. Ongelma korostuu, kun tehdään suhteellisen harvinaisista rikoksista alueellisia vertailuja rikollisuuskehityksestä.

Myös rikosten määrän laskentaperusteissa tapahtuvat muutokset vaikeuttavat rikosten määrän vertailtavuutta eri vuosina. Kun esimerkiksi petosten lukumäärän laskentaperuste muuttui 1991, niin muutos ei vaikuttanut pelkästään petosten määrään, vaan myös rikosten kokonaislukumäärän vertailtavuus edellisiin vuosiin vaikeutui.

Tilastoitujen rikosten määrään vaikuttavat esimerkiksi muutokset poliisin valvonnassa, lainsäädännössä sekä kansalaisten halukkuudessa ilmoittaa rikoksista poliisille.

Suomen virallisessa tilastossa (sarja XXIII, uusi sarja Oikeus) on julkaistu Poliisin tietoon tullut rikollisuus -tilastoa vuodesta 1927 lähtien. Tietojen saanti perustuu valtioneuvoston päätökseen 11.12.1926 (nro 321/1926), jolla poliisipiirit on määrätty antamaan oikeustilastoja varten tiedot tietoon tulleista rikoksista. Sisäasiainministeriö ja Tilastokeskus ovat sopineet tiedonkeruun ja tietosisällön myöhemmistä muutoksista. Kaudelle 1971–1979 sisäasiainministeriö on antanut ohjeet Poliisin käskylehdessä nro 2/1971 ja vuodesta 1980 lähtien kiertokirjeessä 7.12.1979 nro 4616/402/79. Vuodelle 1991 ohjeet on annettu kirjeessä 15.3.1991 nro 900/69/91 ja vuodesta 1992 alkaen 31.1.1992 päivätyssä kirjeessä. Myös vuosina 1938, 1945 ja 1951 on tehty muutoksia, joilla on ollut huomattava vaikutus tilaston sisältöön.

Vuodesta 1954 lähtien Poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tullut rikollisuus -tilaston yhteydessä on julkaistu tietoja myös tullirikoksista.

Maksuttoman Statfin -tietopalvelun poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tullut rikollisuus -tietojen aikasarjat alkavat vuodesta 1980.

Vuoden 2010 alussa lukuihin lisättiin tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tulleet rikokset. Nämä tiedot esitetään vuodesta 2009 alkaen. Muutos lisäsi kaikkien rikosten lukumääriä noin kaksi prosenttia. Huumausainerikokset lisääntyivät muutoksen johdosta 6–8 prosenttia.

Vuoden 2012 loppuvuoden ja vuoden 2013 alkuvuoden liikenneturvallisuuden vaarantamista koskevat luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia, sillä tuli ilmi, että automaattisen liikennevalvonnan loppuvuonna 2012 havaitsemia ylinopeuksia on kirjattu vuoden 2013 alkupuolelle.

Pakkokeinoja on tilastoitu samankaltaisesti vuodesta 2002 lähtien.

Lainmuutokset vaikeuttavat myös pakkokeinojen vertailua eri vuosien ja eri pakkokeinotyyppien välillä. Esimerkiksi henkilökatsastuksiin sisältyvä DNA-tunnisteiden ottoa koskeva lainsäädäntö muuttui 2004 alusta (Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimesta 22.8.2003/761 ja Pakkokeinolaki 27.6.2003/646). Muutos aiheutti sen, että DNA-tunnisteiden otto muuttui normaaliksi tutkimusrutiiniksi. Pakkokeinojen määriin voivat vaikuttaa esimerkiksi muutokset poliisin rikostutkimuskäytännöissä tai päihtyneiden huollossa.

RIKOS:

Uusi tieliikennelaki(267/81) tuli voimaan 1.4.1982. Tilastossa lakia sovellettiin vuoden alusta lähtien. Luvut eivät lainmuutoksesta johtuen vastanneet aikaisempien vuosien lukumääriä eri liikenne rikostyypeissä.

Rikesakkolaki (66/83) ja Laki rikesakosta tieliikenteessä (68/83) tulivat voimaan 1.9.1983. Lain mukaan voidaan tieliikennelain (267/81) tai sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten rikkomisesta antaa rikesakko, mikäli rikkomuksen katsotaan aiheuttaneen vain vähäistä vaaraa tai haittaa.

Poliisin antamat rikesakot 1.9.1983 lähtien sisältyvät tilastoon.

Kavallusrikosten tilastointikäytäntöä muutettiin vuodesta 1983 lähtien siten, että usean osateon käsittävät kavallusrikokset tilastoidaan yhtenä rikoksena.

1.1.1991 tuli voimaan laki rikoslain muutoksesta (769/90), joka koski omaisuus-, vaihdanta- ja talousrikoksia. Muutos oli rikoslain kokonaisuudistuksen ensimmäinen vaihe, se sisälsi myös senkaltaisia periaatteellisia muutoksia, että eräiden rikosluokkien osalta vertailtavuus aikaisempiin vuosiin katkesi. Tuli uusia rikosnimikkeitä, ja osin myös samoina säilyneiden nimikkeiden sisältö muuttui. Ongelmallisia tässä suhteessa ovat irtaimen omaisuuden luvaton käyttöä koskevat rikokset, ja niistä erityisesti ns. moottoriajoneuvojen anastukset, petos- ja maksuvälinepetosrikokset ja väärennysrikokset. Muiden yleisten tavanomaisten omaisuusrikosten osalta vertailukelpoisuus aikaisempiin vuosiin säilyi. Tilaston tietosisältöä muutettiin vastaamaan uudistettua lainsäädäntöä. Maksuvälinepetosten tilastointikäytäntö muuttui vuonna 1991. Muutos vähensi tilastoitujen rikosten määrää.

Rikoksen yhtymistä koskevan lainsäädännön uudistamisen (697/91) johdosta ei tilastoinnissa vuoden 1992 alusta lukien otettu huomioon käsitettä yksin teoin tehdystä rikoksesta. Aikaisemmin yksin teoin tehdyt rikokset oli tilastoitu muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta vain päärikoksen mukaan. Päärikoksella tarkoitetaan rikosta, josta laissa määrätty rangaistus on ankarin. Tilastointitavan muutos lisäsi jossain määrin tilastoitujen rikosten määrää.

Huumausainerikoksia koskevat uudet säädökset tulivat voimaan 1.1.1994. Ne muodostavat rikoslain 50 luvun. Lainmuutoksen takia ainoastaan huumausainerikosten kokonaismäärät ovat vertailukelpoisia edellisten vuosien vastaaviin lukuihin. Vaikka tilastointikäytäntöä ei lainmuutoksen seurauksena muutettu oli vuoden 1994 huumausainerikosten tilastointi poliisipiireissä jossain määrin epäyhtenäistä.

Huumausainerikoksia arvioidaan kirjatun kymmenisen prosenttia todellista enemmän. 1.9.1994 tulivat voimaan liikennejuopumuksia koskevat uudet säädökset. Tärkeän rattijuopumuksen promilleraja laski 1,5:sta 1,2:een. Lainmuutoksen vuoksi vain rattijuopumusten yhteismäärät ovat vertailukelpoisia edellisiin vuosiin. Vesiliikennejuopumuksen uudeksi rajaksi vahvistettiin yksi promille entisen 1,5 promillen asemesta.

1.9.1995 tuli voimaan laki Rikoslain muutoksesta (578/95). Rikosnimikkeistön muutoksen vaikutukset tietojen vertailtavuuteen aikaisempiin vuosiin olivat vähäiset.

Seuraavassa esitetään uuden nimikkeen vastaavuus aikaisemmin käytössä olleeseen nimikkeeseen:

Vanha nimike --> Uusi nimike

- Tappo --> Tappo
- Tappo --> Surma
- Tapon tai murhan yritys --> Tapon, murhan tai surman yritys
- Lapsentappo --> Lapsensurma
- Kuolemantuottamus --> Kuolemantuottamus, törkeä kuolemantuottamus
- Ruumiinvamman tai sairauden tuottamus --> Vammantuottamus, törkeä vammantuottamus
- Murhapoltto --> Tuhotyö, liikennetuhotyö, törkeä tuhotyö
- Murhapolton yritys --> Tuhotyön, liikennetuhotyön, törkeä tuhotyön yritys

Tuhotyötä ja murhapolttoa koskevat rikosnimikkeet eivät kuitenkaan ole täysin vertailukelpoisia. Tuhotyö käsittää murhapolton lisäksi myös aiemmin muihin nimikkeisiin kuuluneita tapauksia.

1.1.1995 voimaan tullut uusi Alkoholilaki (1143/94) aiheutti muutoksia rikosluokitteluun. Käytöstä poistettiin nimike 'alkoholipitoisen aineen nauttiminen yleisellä paikalla'. Vuoden 1995 huumausainerikosten tilastointi oli poliisipiireissä jossain määrin epäyhtenäistä.

Vuonna 1996 otettiin käyttöön seuraavat uudet rikosnimikkeet: sotilasrikokset, työrikokset, ympäristörikokset, eräiden aineettomien oikeuksien loukkaaminen. Uusina tietoina esitetään syylliseksi epäiltyjen naisten ikäjakauma sekä henki- ja pahoinpitelyrikosten tapahtumapaikka.

Vuodesta 1997 lähtien esitetään tieto syylliseksi epäillyn kansalaisuudesta.

Rikoksia oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan sekä seksuaalirikoksia koskevat uudet säädökset tulivat voimaan 1.1.1999. Ne muodostavat rikoslain 15, 16, 17 ja 20 luvun. 1.10.1999 tulivat voimaan liikennetikoksia koskevat uudet säädökset rikoslain 23 lukuun. Taulukon rikosnimikkeet on ryhmitelty uuden lainsäädännön mukaan. Nyt esitettävät rikoslakirikokset sisältävät aiemmin tieliikennelakiin kuuluneita rikoksia.

1.4.2000 muutettiin eräiden rikostyyppien tilastointikäytäntöä. Rauhanrikkomiset (Rikoslaki 24 luku) tilastoidaan siten, että usean osateon käsittävä tapahtumasarja merkitään yhtenä rikoksena. Samalla tavoin tilastoidaan hautarauhan rikkomiset ja lähestymiskiellon rikkomiset. Viimeksi mainitut sisältyvät rikosryhmään 'muut rikokset oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan'.

1.9.2001 tuli voimaan uusi huumausainerikoksia koskeva säädös. Rikosluokitukseen lisättiin nimike huumausaineen käyttörikos.

1.10.2002 tulivat voimaan uudet moottorikulkuneuvon käyttövarkauksia koskevat säädökset. Rikosluokitukseen lisättiin kaksi uutta nimikettä: moottorikulkuneuvon käyttövarkaus, lievä moottorikulkuneuvon käyttövarkaus sekä törkeä moottorikulkuneuvon käyttövarkaus. Aiemmin nämä rikokset tilastoitiin moottoriajoneuvoon kohdistuviksi luvattomiksi käytöiksi.

1.1.2003 uutena rikosnimikkeenä otettiin käyttöön muu ajoneuvorikkomus.

1.10.2003 tuli voimaan uusi Järjestyslaki. Rikosluokitukseen lisättiin nimike järjestyslain rikkomiset.

Vuodesta 2003 lähtien esitetään rattijuopumusten yhteydessä tieto syylliseksi epäillyn käyttämästä päihhteestä.

Vuodesta 2004 lähtien esitetään syylliseksi epäillyn käyttämää päihdettä koskeva tieto: muun päihteen ja alkoholin yhteiskäyttö (sekakäyttö). Aiemmin nämä tiedot esitettiin kohdassa muun päihteen vaikutuksen alaisena.

1.1.2004 otettiin käyttöön uutena rikosnimikkeenä järjestyslain rikkomiset. Nimikkeistä poistettiin järjestyssääntörikkomus, poliisimääräyksen rikkominen.

Aserikoksia koskeva rikoslain 41 luku tuli voimaan 1.6.2007. Nämä rikokset sisältyvät uudistettuun rikosnimikkeeseen rikokset rikoslain 41, 42 ja 43 lukua vastaan. Muutos ei vaikuta rikosten kokonaismäärään.

Alkoholirikoksia koskeva rikoslain 50a luku ja alkoholilain muutos tulivat voimaan 1.11.2009 Uusina rikosnimikkeinä otettiin käyttöön alkoholirikos, törkeä alkoholirikos, lievä alkoholirikos ja alkoholirikkomus. Lainmuutoksen vuoksi vain alkoholirikosten ja -rikkomusten yhteismäärä on vertailukelpoinen edellisiin vuosiin.

Vuonna 2010 muutettiin asunnosta luvatta tunkeutuen tehtyjen varkausrikosten tilastointikäytäntöä. Vuodesta 2009 lähtien vapaa-ajan asuntoon ja muuhun asuntoon kohdistuneet varkausrikokset esitetään erillisinä tietoina.

Vuonna 2010 lisättiin tekopaikkaa kuvaavia tietoja seuraaville rikoksille: ryöstörikokset, vahingontekorikokset, tapon, murhan tai surman yritykset ja raiskausrikokset. Tiedot esitetään vuodesta 2009 alkaen.

Vuonna 2012 lisättiin syylliseksi epäiltyjen taustoja kuvaavia tietoja syylliseksi epäiltyjen valtionveronalaisista tuloista, koulutusasteesta, pääasiallisesta toiminnasta ja sosioekonomisesta asemasta.

Vuonna 2013 lisättiin tieto syylliseksi epäiltyjen syntyperästä.

Vuoden 2013 elokuussa tulivat voimaan lait toisen henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelusta, törkeän ryöstön valmistelusta sekä panttivangin ottamisen valmistelusta.

Vainoaminen kriminalisoitiin 1.1.2014 alkaen.

1.9.2014 Rikoslain 20. luku (seksuaalirikoksista) uudistui. Rikoksien rangaistusasteikkoa kovennettiin ja 20:3§ (pakottaminen sukupuoliyhteyteen) kumottiin. Lakiin lisättiin 20:5a§ seksuaalinen ahdistelu.

4.9.2015 rikoslakiin lisättiin identiteettivarkaus (RL 38:9a§).

15.4.2019 rikoslakiin lisättiin törkeä lapsenraiskaus (RL 20:7b)

Vuoden 2019 alusta otettiin käyttöön uusi rikosten ryhmittely.

A Omaisuusrikokset

B Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset

C Seksuaalirikokset

D Rikokset oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan

L Liikennerikokset

M Muut rikoslakirikokset

N Muita lakeja ja asetuksia vastaan tehdyt rikokset

Myös rikosnimikkeistön rakennetta on muutettu:

Muut rikoslakirikokset ryhmä (M) koostuu ryhmiin A-L kuulumattomista rikoslakia vastaan tehdyistä rikoksista.

Rikoslain ulkopuolella määritellyt liikenneturvallisuuden vaarantamiset, liikennepaot tieliikenteessä, liikenne rikkomukset, tieliikenteen sosiaalilainsäädännön rikkomiset ja ajoneuvorikkomukset kuuluvat kohtaan N. Tähän luokkaan kuuluvat myös muut rikoslain ulkopuolella määritellyt rikkomukset.

Uudistuksen tavoitteena on parantaa rikosten vertailtavuutta eri vuosien kesken sekä edistää niiden kansainvälistä vertailukelpoisuutta.

PAKKOKEINOT:

Vuoden 2014 alussa tulivat voimaan laite-etsintää ja paikan etsintää koskevat pakkokeinot. Näiden pakkokeinojen käyttöönotto vaikutti mm. käytettyjen kotietsintöjen ja takavarikkojen määriin laskevasti.

Vuoden 2016 alussa tuli voimaan pakkokeino ulkomaalaisen säilöönnotosta.

Henkilötarkastuksiin ja kotietsintöihin liittyvistä takavarikoista esitetään vuodesta 2009 lähtien vain kokonaismäärät. Tarkempaa luokittelua ko. pakkokeinoista ei ole käytettävissä. Poliisilakiperusteisten säilöönottojen määrä ei määritelmällisistä syistä ole täysin sama kuin tietoon tullut rikollisuus -tilastossa esitetty päihtyneenä säilöönnotettujen määrä.

Verikokeesta tehdyt humalatilanteiden selvitysten määrät olivat vuosina 2009–2010 kirjautuneet järjestelmään puutteellisesti. Tämä usean tuhannen tapauksen poikkeama on huomioitava vertailtaessa pakkokeinojen kokonaismääriä. Vuoden 2010 luku oli vain 975, kun sen olisi pitänyt olla lähempänä vuoden 2011 lukua, joka oli 8 323.

Tuomioistuinten päättämistä pakkokeinoista on saatavissa tietoja tuomioistuintilastoista vuoden 2013 tilastoihin saakka.

7. Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Vuositalaston tiedot poikkeavat neljännesvuosittain esitetyistä ennakkollisista tiedoista.

Keskusrikospoliisi ja yksittäiset poliisilaitokset julkaisevat tietoja rikollisuudesta. Nämä luvut eroavat Tilastokeskuksen tiedoista aineiston poiminta-ajankohdasta ja erilaisista tiedonkeruukriteereistä johtuen. Tilastokeskuksen tiedoissa on lisäksi mukana tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tulleet rikokset.

Tilastossa käytetyt rikosluokitukset vuosilta 2004–2014 ovat Tilastokeskuksen verkkosivuilla osoitteessa <http://www.tilastokeskus.fi/meta/luokitukset/rikokset/versio.html>.

Tilastossa käytetyt käsitteet ja määritelmät on kuvattu verkko-osoitteessa <http://www.tilastokeskus.fi/til/rpk/kas.html>.

Lisätietoja

Kimmo Haapakangas 029 551 3252
Vastaava osastopäällikkö:
Hannele Orjala

rikos@tilastokeskus.fi

<http://www.tilastokeskus.fi/til/rpk/index.html>

Lähde: Rikos- ja pakkokeinotilasto 2020, tietoon tullut rikollisuus. Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute